

**Souhrnná informace o aktivitách realizovaných příslušnými resorty
v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání cizinců za rok 2016**

Obsah

I. ČÁST – MEZIRESORTNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI BOJE PROTI NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ A SOUVISEJÍCÍMU PROTIPRÁVNÍMU JEDNÁNÍ.....	3
1. Činnost MOPNZC.....	3
2. Činnost Koordinačního orgánu pro řízení ochrany státních hranic a migraci a Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci	4
3. Činnost Meziresortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi.....	6
II. ČÁST – LEGISLATIVNÍ ZMĚNY S DOPADEM NA BOJ PROTI NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ.....	9
4. Legislativní změny přijaté v roce 2016.....	9
III. ČÁST – STATISTIKY LEGÁLNÍCH EKONOMICKÝCH MIGRANTŮ V ČR.....	11
5. Žádosti o vydání pobytových oprávnění	11
6. Legální zaměstnávání cizinců	17
IV. ČÁST – PŘEHLED AKTIVIT JEDNOTLIVÝCH RESORTŮ	21
7. Výsledky kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce.....	21
8. Preventivní aktivity MPSV	37
9. Agentury práce jako potenciální rizikový faktor pro výskyt nelegálního zaměstnávání cizinců.....	38
10. Výsledky kontrolní činnosti celních úřadů	45
11. Výsledky činnosti Ministerstva vnitra a Policie ČR.....	48
12. Kontrolní a preventivní činnost ZÚ ČR	56
13. Výsledky kontrolní činnosti živnostenských úřadů	69
V. ČÁST – DALŠÍ AKTIVITY Z OBLASTI PRACOVNÍ MIGRACE DO ČR	71
14. Projekty „Fast Track“ a „Welcome Package“	71
VI. ČÁST – ZÁVĚR	73
15. Zásadní problémy při potírání nelegálního zaměstnávání cizinců	73
16. Shrnutí	75
17. Seznam tabulek	76

I. ČÁST – MEZIRESORTNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI BOJE PROTI NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ A SOUVISEJÍCÍMU PROTIPRÁVNÍMU JEDNÁNÍ

Tento materiál je vládě České republiky (dále „ČR“) předkládán jako jeden z výsledků činnosti Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců (dále „MOPNZC“), který na centrální úrovni zajišťuje koordinaci a spolupráci v oblasti boje proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců ze třetích zemí (dále „cizinců“)¹. Gestorem činnosti MOPNZC je Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále „MPSV“).

Posláním MOPNZC zřízeného usnesením vlády ČR č. 1044/2000 k Aktualizované koncepci boje proti organizovanému zločinu je koordinovat činnost členských institucí v oblasti uvedené v jeho názvu, projednávat a posuzovat vhodná opatření přispívající k řešení dané problematiky, doporučovat směry kontrolní a preventivní činnosti a získávat informace z oblasti vývoje pracovní migrace do ČR se zaměřením na její nelegální formu. Členy MOPNZC jsou i resorty financí, průmyslu a obchodu, vnitra a zahraničních věcí, které poskytly podklady pro tuto zprávu a pravidelně na zasedáních informují o aktualitách a o kontrolní činnosti ze své oblasti. Prostřednictvím MOPNZC mohou tyto resorty zejména uplatňovat připomínky a návrhy související s projednávanou problematikou a následně přenášet informace potřebné k činnosti podřízených orgánů.

1. Činnost MOPNZC

V průběhu roku 2016 se uskutečnila dvě řádná zasedání MOPNZC (v pořadí 39. a 40. zasedání). V rámci nich byly představeny legislativní novinky (blíže viz kapitola „Legislativní změny přijaté v roce 2016“) a aktuální trendy související s nelegálním zaměstnáváním cizinců. Též byly projednány podněty členských institucí směřující k eliminaci nežádoucích jevů spojených s pracovní

---

¹ V tomto materiálu se pod pojmy v mužském rodě, jako je například cizinec, občan, zaměstnanec nebo pracovník, souhrnně rozumí osoby obou pohlaví, pokud není výslovně uvedeno jinak.

migrací do ČR. Rovněž byly podány následující informace související s výkonem kontrolní činnosti:

- o výsledcích kontrolní činnosti jednotlivých členských resortů,
- o vývoji Evropské platformy pro posílení spolupráce při řešení problematiky nedeklarované práce,
- o možnostech sdílení informací z jednotlivých informačních systémů s ohledem na boj proti obchodování s lidmi a nelegální práci,
- o aktuálním stavu problematiky vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb.

Zvláštní pozornost byla věnována agendě vysílání pracovníků, a to prostřednictvím pracovní skupiny „Vysílání cizinců jménem jejich zahraničního zaměstnavatele do ČR“, kterou iniciovalo 39. zasedání MOPNZC. Účastníci pracovní skupiny se shodli, že aktuálně narůstá počet občanů třetích zemí, kteří jsou vysláni svým zaměstnavatelem usazeným v jiném členském státu Evropské unie (dále „EU“) do ČR, přičemž nejčastěji je toto prezentováno jako poskytování služby jménem zaměstnavatele podle směrnice 96/71/ES o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb. Jsou zde však důvodné pochybnosti, zda nedochází ke zneužívání institutu vyslání dle směrnice a k obcházení regulace trhu práce (zahraniční zaměstnanosti) tím, že tyto osoby následně v ČR de facto vykonávají závislou práci. Mnohdy se jedná o dodání služby „poskytnutí pracovníků“ agenturou práce, tj. o dočasné přidělení k výkonu práce u uživatele. Výstupem pracovní skupiny je ujednocený a koordinovaný přístup všech kontrolních orgánů státní správy vůči kontrolovaným subjektům.

V polovině roku 2016 byla vládě ČR pro informaci předložena „Souhrnná informace o aktivitách realizovaných příslušnými resorty v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání cizinců za rok 2015“.

2. Činnost Koordinačního orgánu pro řízení ochrany státních hranic a migraci a Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci

Ministerstvo vnitra (dále „MV“) je gesčním orgánem za celou oblast migrace, a to jak v její legální, tak i nelegální formě. A právě na její nelegální formu se kromě dalších

negativních jevů velmi často váže i fenomén nelegálního zaměstnávání. Odbor azylové a migrační politiky MV (dále jen „OAMP“) je koordinátorem činnosti Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci (dále jen „Analytické centrum“), které je stálým meziresortním pracovištěm zabývajícím se sledováním a vyhodnocováním situace v oblasti migrace na území ČR. V tomto kontextu Analytické centrum věnuje pozornost také pobytovým otázkám spojeným se zaměstnáváním cizinců; jedná se především o meziresortní výměnu informací, identifikaci rizik a negativních trendů a analyzování možností, jak eliminovat zneužívání různých účelů pobytu k výkonu nelegální práce. Činnost Analytického centra je řízena Koordinačním orgánem pro řízení ochrany státních hranic a migraci (dále jen „Koordinační orgán“), což je meziresortní orgán zasedající na úrovni členů vlády i na úrovni náměstků ministrů věcně příslušných resortů, který disponuje pravomocí přijímat nezbytná opatření v oblasti migrace a ochrany státních hranic.

Vzhledem k ekonomickému růstu, nízké míře domácí nezaměstnanosti, vysokému počtu neobsazených volných pracovních míst a silné poptávce českých zaměstnavatelů po pracovní migraci ze třetích zemí, zejména z Ukrajiny, se činnost Koordinačního orgánu v roce 2016 zaměřila především na podporu legálních forem migrace cestou projektových řešení pro vybrané cílové skupiny osob.² Analytické centrum se kromě expertní podpory fungování Koordinačního orgánu nadále soustředilo (především na půdě fóra Operativa a bezpečnost) také na sledování a vyhodnocování migračních toků směřujících na území EU po tzv. balkánské trase. Analytické centrum v průběhu roku 2016 i nadále s měsíční frekvencí zpracovávalo zprávu Trendy a poznatky v oblasti migrace a ochrany hranic určenou pro interní potřebu orgánů státní správy, jimž je cíleně distribuována k případnému využití uvedených informací.

---

² Zejména pilotní projekt Zvláštní postupy pro vysoce kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny a Režim zvláštního zacházení pro kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny.

3. Činnost Meziresortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi

S nelegálním zaměstnáváním cizinců úzce souvisí i problematika obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování³ - nelegálně zaměstnávání cizinci mohou být považováni za rizikovou skupinu z hlediska ohrožení trestnou činností obchodováním s lidmi. V oblasti potírání obchodování s lidmi je hlavní gesce svěřena MV, které současně plní i roli národního zpravodaje/ekvivalentního mechanismu v této oblasti. Z uvedené pozice se experti MV zúčastnili v roce 2016 dvou pravidelných zasedání neformální sítě národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů pro oblast obchodování s lidmi v Bruselu. Jednání byla věnována trendům v oblasti obchodování s lidmi, přičemž jim dominovala témata jako situace v oblasti obchodování s lidmi v kontextu současných migračních vln, problematika formálního zakotvení obchodování s lidmi v souvislosti s nucenými sňatky a možnosti posílení boje proti obchodování s dětmi.

Usnesením vlády ČR ze dne 27. dubna 2016 č. 360 o Národní strategii boje proti obchodování s lidmi v ČR na období let 2016 až 2019, schválila vláda ČR Národní strategii boje proti obchodování s lidmi v ČR na období 2016 až 2019 (dále jen „Strategie“), a uložila členům vlády plnit opatření vyplývající ze Strategie spadající do jejich působnosti. Zároveň vláda ČR uložila ministru vnitra předložit vládě do 31. března 2020 návrh Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v ČR na následující období včetně vyhodnocení Strategie. Ve vztahu k předmětné materii považujeme za nepřímo související zejména ze Strategie vyplývající úkol č. 1 – Analýza nedostatků pracovněprávních předpisů a trestně prvních předpisů ve vztahu k jejich vlivu na vznik a postih vykořisťujících pracovních podmínek (gesce MPSV, MV, spolugesce Ministerstvo spravedlnosti, termín 2018) a dále úkol č. 2 – Vydání aktualizovaného doporučeného postupu MV a výkladu pojmů souvisejících s pracovním vykořisťováním (gesce MV, termín dokončení 2017).

---

³ Pod pojmem „obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování“ rozumíme trestný čin obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 nebo 2 písm. e) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále „TZ“), popř. § 232a odst. 1 nebo 2 písm. c) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále „STZ“), kdy je obchodovanou osobou užito „k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování“. Zkratka je zaváděna pro zjednodušení.

Trestná činnost obchodování s lidmi nezaznamenala v roce 2016 ve srovnání s předchozím rokem žádné zásadní změny ani ve zjištěných formách obchodování s lidmi, ani ve způsobech jednání pachatelů této trestné činnosti. Na území ČR se i nadále jednalo zejména o formu obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování⁴ a pracovního vykořisťování⁵, a to i přes to, že v policejních statistikách byly v roce 2016 vykázány pouze případy týkající se výhradně obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování⁶. Ostatní formy obchodování s lidmi⁷ nebyly policejními statistikami v roce 2016 zaznamenány (zjištěno bylo v roce 2016 celkem 22 trestných činů obchodování s lidmi, stíháno⁸ a vyšetřováno bylo 23 osob, pravomocně bylo odsouzeno celkem 8 osob).

Pro oběti obchodování s lidmi MV disponuje Programem podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, jenž je určen pro pravděpodobné oběti obchodování s lidmi starší 18 let, tzn. pro občany EU obchodované na území ČR, pro občany třetí země obchodované na území ČR a pro občany ČR obchodované na území ČR, či v zahraničí. Do Programu bylo v roce 2016 zařazeno celkem 14 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi. Oproti roku 2015, kdy byly zařazeny 4 oběti, se jedná

---

⁴ Pod pojmem „obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování“ rozumíme trestný čin obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a) nebo odst. 2 písm. a) TZ, kdy je obchodovaná osoba užitá „k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla“, kvalifikované skutkové podstaty nevyjímaje. Pojem však zahrnuje i jednání dle předchozích právních úprav - § 232a odst. 1 písm. a) nebo odst. 2 písm. a) STZ, dále také podle § 246 obchodování se ženami, který definoval účel obchodování pouze za účelem užití k pohlavnímu styku s jiným, účinného do roku 2004. Tento termín je v textu zaveden pro zjednodušení.

⁵ Pod pojmem „obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování“ rozumíme trestný čin obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. e) nebo odst. 2 písm. e) TZ popř. § 232a odst. 1 písm. c) nebo odst. 2 písm. c) STZ, kdy je obchodovaná osoba užitá „k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování“, potažmo též „k otroctví nebo nevolnictví“ (podle § 168 odst. 1 písm. d) nebo odst. 2 písm. d) TZ včetně korespondující úpravy dle STZ).

⁶ V tomto ohledu je klíčové vycházet nejen z oficiálních statistik, ale též ze zobecněných informací např. Národní centrály proti organizovanému zločinu. Tento útvar má naprosto jedinečný vhlad do celkové situace v oblasti obchodování s lidmi a je tak schopen do informace zahrnout i zobecněné poznatky o trestních věcech vyhledávaných ve smyslu zjištění skutků a podezřelých či z oblasti právní pomoci v rámci mezinárodní policejní spolupráce. Dalším relevantním zdrojem jsou nevládní organizace působící přímo v terénu.

⁷ „Ostatními formami vykořisťování“ chápeme ty formy vykořisťování, které jsou uvedeny v § 168 odst. 1 nebo 2 písm. b) TZ k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jeho těla, c) k službě v ozbrojených silách, a d) k otroctví nebo nevolnictví; popř. se může jednat o § 232a STZ odst. 1 nebo 2 písm. b) k otroctví nebo nevolnictví.

⁸ V roce 2016 byly provedeny zásadní změny, které se týkají, kromě jiného, stíhaných osob. Osobám již není statisticky započítávána pouze nejzávažnější, ale veškerá trestná činnost, a to jak co do druhů spáchané trestné činnosti, tak i co do místa spáchání (pachatel spáchal svou trestnou činnost a je započítán na území více útvarů Policie ČR).

o nárůst. Jednalo se o oběti z Rumunska (7), Bulharska (1), Ukrajiny (2), ČR (2) a Slovenska (2). V celkem 9 případech se jednalo o podezření na vykořisťování pracovní a v 5 případech se jednalo o podezření na obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování. Z celkem 14 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi bylo 6 žen a 8 mužů. Také ze statistik Programu za uplynulá období vyplývá, že nejčastějšími formami obchodování s lidmi na území ČR je obchodování s lidmi za účelem pracovního a sexuálního vykořisťování. Ostatní formy obchodování s lidmi nebyly statisticky v Programu zaznamenány. Dále lze konstatovat, že v posledních čtyřech letech převažují oběti ze zemí EU, u nichž existovalo podezření na obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování.

Celkem bylo od roku 2003 zařazeno do Programu 204 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi.

V roce 2016 byla dvakrát svolána Meziresortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi, jejímž předsedou je ministr vnitra, coby osoba odpovědná za koordinaci aktivit v oblasti potírání obchodování s lidmi na národní úrovni. Tento orgán se také v roce 2016 scházel pod vedením prvního náměstka ministra vnitra pro řízení sekce vnitřní bezpečnosti. Nad rámec zhodnocení úkolů z minulých jednání se témata zaměřovala na představení aktivit a činností přítomných organizací, problematiku obchodování s dětmi a pracovního vykořisťování, a přípravu strategie. Meziresortní koordinační skupina je jediným orgánem v rámci problematiky obchodu s lidmi, kde se pravidelně setkávají zástupci relevantních resortů společně s představiteli nestátních neziskových organizací, jakož i mezivládních organizací.

II. ČÁST – LEGISLATIVNÍ ZMĚNY S DOPADEM NA BOJ PROTI NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ

4. Legislativní změny přijaté v roce 2016

V roce 2016 byl přijat nový právní předpis unijní legislativy související se zaměstnáváním cizinců, na jehož vzniku se podílelo více resortů. Tímto předpisem je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au- pair.

V rámci vnitrostátní legislativy nebyly během roku 2016 přijaty žádné rozhodující legislativní změny týkající se právních předpisů s dopadem na zaměstnávání cizinců, pokračovaly však legislativní práce na následujících návrzích.

Jednalo se o práce na návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Zákon nabyl účinnosti 1. dubna 2017 a byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 93/2017 Sb. (Část týkající se pokuty za přestupek zaměstnavatele – nevyplacení odměny za práci zaměstnavatelem usazeným v jiném členském státu EU zaměstnanci vyslanému k výkonu práce v rámci nadnárodního poskytování služeb na území ČR nabude účinnosti 1. července 2017).

Hlavním cílem tohoto návrhu byla transpozice směrnice EP a Rady 2014/67/EU (o prosazování směrnice 96/71/ES o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb a o změně nařízení (EU) č.1024/2012 o správní spolupráci prostřednictvím systému pro výměnu informací o vnitřním trhu („nařízení o systému IMI“), která si klade za cíl předcházet a zamezit zneužívání a obcházení příslušných pravidel, kterého se dopouštějí zaměstnavatelé, kteří nekalým nebo podvodným způsobem využívají výhod volného pohybu služeb zakotveného ve Smlouvě o fungování Evropské unie

a při provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/71/ES o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb.

V rámci této novely byla přijata nová opatření, jejichž cílem je posílení spolupráce příslušných orgánů členských států EU za účelem efektivnějšího prosazení stávajících pravidel vysílání zaměstnanců v rámci poskytování služeb, a dále byly přijaty nové nástroje, které napomohou odhalovat podvodná jednání při vysílání zaměstnanců v rámci nadnárodního poskytování služeb.

V průběhu roku 2016 pokračovaly také práce na návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Hlavním cílem tohoto návrhu je provedení věcných změn v oblasti zprostředkování zaměstnání agenturami práce. Návrh cílí na lepší ochranu dočasně přidělených zaměstnanců a zpřesnění podmínek pro udělení příslušného povolení ke zprostředkování zaměstnání. Návrh obsahuje např. zavedení kauce 500 000 Kč k žádosti pro udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání, splatné po splnění všech stanovených podmínek na účet Úřadu práce České republiky - generální ředitelství. Stávající agentury práce budou mít povinnost složit tuto kauci do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Dále návrh zasahuje do oblasti sankcí a stanovuje jasnější pravidla ve vztahu k uživateli (zavedení jeho částečné odpovědnosti).

III. ČÁST – STATISTIKY LEGÁLNÍCH EKONOMICKÝCH MIGRANTŮ V ČR

Uvedené údaje jsou podstatné pro komplexní představu o tom, jak velký zájem mají zahraniční státní příslušníci o pracovní působení v ČR, nakolik je dosažení výkonu legální práce v ČR pro tyto zájemce reálné a jaké pro to volí případné jiné (částečně či úplně nelegální) cesty vedoucí k možnosti výdělku v ČR.

5. Žádosti o vydání pobytových oprávnění

Zastupitelské úřady ČR (dále „ZÚ“) působí jako základní článek správních orgánů v procesu povolování vstupu a pobytu cizinců na území ČR, resp. i ostatních členských států schengenského prostoru. Podmínky pro udělování krátkodobých (schengenských) víz a postup v procesu udělování těchto víz stanoví Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. 7. 2009 (vízový kodex), který představuje základní nástroj pro provádění vízové politiky v praxi. Správnou aplikaci vízového kodexu zajišťuje Příručka pro zpracování žádostí (tzv. Handbook), jejímž účelem je poskytnout konzulárním pracovníkům pomocné vodítko pro řešení praktických otázek při výkonu vízové agendy na ZÚ a praktická harmonizace v konkrétních destinacích je ve většině případů řešena pod dohledem Delegace EU v rámci tzv. místní schengenské spolupráce (LSC – Local Schengen Cooperation).

ZÚ jsou zpravidla prvním úřadem ČR (v některých případech také i jediným), který se osobně setkává se žadatelem při podávání žádosti. Do kompetence ZÚ přísluší rozhodování o žádostech o udělení schengenského víza, tj. o víza k pobytu do 90 dnů v průběhu 180denního období. ZÚ je v těchto případech oprávněn přijímat žádosti, zpracovávat je a na základě získaných poznatků a zjištění po posouzení skutkového stavu o žádosti rozhodnout. Pro účely této zprávy je třeba se dále zabývat problematikou schengenských víz za účelem zaměstnání.

V případě tzv. národních pobytových oprávnění (tj. dlouhodobých víz a povolení k pobytu na území ČR nad 90 dnů) ZÚ žádosti přijímají a odesílají k rozhodnutí

příslušným pracovištěm OAMP. Po rozhodnutí o žádosti ZÚ vyznačují v případě kladného rozhodnutí OAMP příslušné vízum do cestovního dokladu cizince, popř. je-li o žádosti rozhodnuto negativně, doručují ZÚ rozhodnutí OAMP o neudělení dlouhodobého víza nebo povolení k pobytu žadatelům.

Tabulka 1: statistika udělených pobytových oprávnění a realizovaných povolení k dlouhodobému pobytu

Výdělečné účely pobytu	Počet kladných rozhodnutí vydaných MV za rok 2016
DLOUHODOBÁ VÍZA	
Podnikání - OSVČ	498
Podnikání - účast v právnické osobě	163
Vědecký výzkum	32
POVOLENÍ K DLOUHODOBÉMU POBYTU	
Zaměstnanecká karta	8 411
Modrá karta	130
Vědecký výzkum	191
Výdělečné účely pobytu	Počet cizinců s realizovaným dlouhodobým pobytem k 31. 12. 2016
Podnikání - OSVČ	7 924
Podnikání - účast v právnické osobě	1 529
Vědecký výzkum	607
Zaměstnanecká karta	15 980
Modrá karta	268

Zdroj: OAMP, Cizinecký informační systém

Podle příslušných ustanovení zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zaměstnanosti“), se MV i v roce 2016 zabývalo problematikou vydávání závazných stanovisek pro účely řízení ve věci udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání vedených na Úřadu práce České republiky – generální ředitelství.

Smyslem a cílem stanoviska MV je vyjádřit názor založený na zhodnocení informací bezpečnostního charakteru ze zdrojů Policie ČR a zpravodajských služeb (viz důvodová zpráva k návrhu zákona), proto MV spolupracuje při jeho vydávání s několika součástmi policie a zaměřuje se především na faktické ověření existence právnických či fyzických osob žádajících o povolení ke zprostředkování zaměstnání.

V roce 2016 zpracovalo MV celkem 1 119 žádostí, z toho 47 žádostí podaly fyzické osoby, 1 072 šetření se týkalo osob právnických.

Po posouzení informací získaných v součinnosti s Policií ČR a zpravodajskými službami bylo vydáno 174 stanovisek nesouhlasných, 10 stanovisek podmíněných (od března 2016 byla praxe vydávání stanovisek s podmínkou zrušena) a 935 souhlasných stanovisek. Odvolání bylo posouzeno celkem 46.

Ve smyslu ustanovení § 60a zákona o zaměstnanosti MV vydalo stanovisko k žádostem o udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání v 1 119 případech. V souvislosti s vydáním stanoviska do řízení o udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání bylo zahájeno celkem 47 šetření k fyzickým osobám a 1 072 šetření bylo provedeno k osobám právnickým.

Statistické údaje za rok 2016⁹

(1) Schengenská víza

Ze statistiky Ministerstva zahraničních věcí (dále „MZV“) vyplývá, že v roce 2016 bylo podáno celkem 489 873 žádostí o schengenská víza¹⁰, z toho celkem 18 358 za účelem zaměstnání. Kladně bylo rozhodnuto 15 869 žádostí za účelem zaměstnání (tj. 86,4 %) Podíl podaných žádostí o schengenská víza za účelem zaměstnání z celkového počtu všech podaných žádostí o schengenská víza v roce 2016 činil 3,74 %. Podíl udělených schengenských víz za účelem zaměstnání z celkového počtu všech udělených schengenských víz v roce 2016 tvořil 3,23 %.

Ve srovnání s rokem 2015 došlo v roce 2016 k nárůstu v počtu podaných žádostí o schengenské vízum. Zvýšení počtu podaných žádostí o vízum (a v návaznosti na to udělených víz) v roce 2016 je determinováno především opětovným zájmem ruských občanů o ČR. V celkovém objemu počtu podávaných žádostí byl zaznamenán nárůst oproti roku 2015 o 16,94 % (68 425 žádostí).

Nicméně v případě žádostí podávaných za účelem zaměstnání byl zaznamenán nárůst o 25,98 % (v roce 2016 bylo podáno o 13 588 žádostí více než v roce 2015). Současně došlo i k nárůstu počtu udělených schengenských víz za stejným účelem (v roce 2016 bylo uděleno o 11 312 víz za účelem zaměstnání více než v roce 2015, což představuje nárůst o 28,71 %). Celková míra úspěšnosti podaných žádostí v roce 2016 mírně poklesla (v roce 2015 dosáhla úspěšnost 95,53 %).

---

⁹ Dříve existoval samostatný kód účelu pobytu pro § 89 odst. 2 zákona o zaměstnanosti („(2) Cizinec může být dále přijat do zaměstnání a zaměstnáván, má-li platné povolení k zaměstnání vydané krajskou pobočkou Úřadu práce a platné povolení k pobytu na území České republiky vydané podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky. Za zaměstnání se pro tyto účely považuje i plnění úkolů vyplývajících z předmětu činnosti právnické osoby zajišťovaných společníkem, statutárním orgánem nebo členem statutárního nebo jiného orgánu obchodní společnosti pro obchodní společnost nebo členem družstva nebo členem statutárního nebo jiného orgánu družstva pro družstvo.“), ale po zavedení zaměstnaneckých karet byl zrušen. Stále však jde o rizikovou skupinu pracovníků. Krajské pobočky Úřadu práce České republiky vydaly a prodloužily v roce 2015 odhadem 1 836 povolení k zaměstnání těmto osobám.

¹⁰ Údaj k 19. 4. 2017

Tabulka 2: úspěšnost podaných žádostí – Schengenská víza

Účel pobytu	Počet podaných žádostí v r. 2016	Počet kladně vyřízených žádostí	Úspěšnost vyjádřená v %
zaměstnání	18 358	15 869	86,4 %

Zdroj: MZV

(2) Dlouhodobá víza a dlouhodobé pobyty

Z hlediska sledované problematiky jsou relevantní údaje o žádostech o pobytové tituly za následujícími účely:

- zaměstnání (žádosti o tzv. zaměstnaneckou kartu);
- zaměstnání – společník v právnické osobě (žádost o dlouhodobé vízum za účelem výkonu práce v pracovněprávním vztahu k dané právnické osobě);
- dlouhodobé vízum za účelem pobytu „podnikání [osoba samostatně výdělečně činná (dále „OSVČ“)] a „výkonný manažer - účast v právnické osobě“;
- povolení k dlouhodobému pobytu za účelem pobytu „zaměstnání ve zvláštních případech (tzv. modrá karta) a „výzkumný pracovník“.

Tabulka 3: úspěšnost podaných žádostí – dlouhodobá víza

Účel pobytu	Počet podaných žádostí v r. 2016	Počet kladně vyřízených žádostí	Úspěšnost vyjádřená v %
Zaměstnání	9 750	6 988	71,67 %
Podnikání / OSVČ	885	555	62,71 %
Výkonný manažer - účast v právnické osobě	570	206	36,14 %
Modrá karta	162	118	72,83 %
Výzkumný pracovník	203	178	87,68 %

Zdroj: MZV

Údaje uvedené v tabulce vykazují počet podaných žádostí v roce 2016 (přičemž řízení v některých případech nebylo v roce 2016 ukončeno) a počet udělených víz v roce 2016 (některé žádosti byly podány již v předchozím období). V porovnání s rokem 2015 došlo v roce 2016 k nárůstu počtu podaných žádostí o pobytový titul u účelu pobytu „zaměstnání“ (o cca 71,67 % - tento prudký nárůst lze přičíst enormnímu zájmu o zaměstnanecké karty, zejména pak na území Ukrajiny), současně však mírně klesla míra úspěšnosti podaných žádostí (o cca 5 %). Změna byla zaznamenána také u žádostí podávaných za účelem pobytu „podnikání (OSVČ)“, kde v roce 2016 došlo v porovnání s rokem 2015 ke snížení počtu podaných žádostí o cca 15 % (míra úspěšnosti podaných žádostí za tímto účelem pobytu však vzrostla jen o 10 %). Pokud jde o žádosti k účelu pobytu „podnikání – výkonný manažer v právnické osobě“, došlo v porovnání s rokem 2015 k poklesu počtu přijatých žádostí o 19 % (nárůst míry úspěšnosti podaných žádostí byl zaznamenán velmi malý – o cca 3 %).

O modrou kartu požádalo v roce 2016 o 26 žadatelů více než v roce 2015, podíl úspěšných žádostí vzrostl o cca 71 %. Přibližně stejný byl zájem o pozici výzkumného pracovníka - v roce 2016 byly za tímto účelem podány o 12 žádostí méně než v roce 2015, podíl úspěšných žádostí se tak snížil o 20 %. Z genderového hlediska jsou níže uvedeny údaje týkající se počtu kladně vyřízených žádostí u vyjmenovaných účelů pobytů.

Tabulka 4: úspěšnost podaných žádostí – ženy a muži

Účel pobytu	Počet kladně vyřízených žádostí v r. 2016 ŽENY	Počet kladně vyřízených žádostí v r. 2016 MUŽI	Počet kladně vyřízených žádostí v r. 2016 BEZ URČENÍ POHLAVÍ
Zaměstnání	2 123	4 862	3
Podnikání / OSVČ	282	271	2
Výkonný manažer-účast v právnické osobě	64	142	0
Modrá karta	21	97	0
Výzkumný pracovník	62	116	0

Zdroj: MZV

6. Legální zaměstnávání cizinců

Níže uvedené počty zahraničních pracovníků se týkají cizinců a občanů EU¹¹ v postavení zaměstnanců. S ohledem na migraci dat užívaných MPSV z agendového informačního systému do systému „OKpráce“ se od konce roku 2011 jedná o kvalifikované odhady počtů.

K 31. prosinci 2016 bylo Úřadem práce České republiky (dále „ÚP ČR“) evidováno 382 889 dokumentů týkajících se zahraničních pracovníků v postavení zaměstnanců (v roce 2015 to bylo 323 244), z toho bylo 8 008 platných povolení k zaměstnání, 76 046 informačních karet cizinců nepotřebujících povolení k zaměstnání, zaměstnaneckou ani modrou kartu (v roce 2015 to bylo 61 060) a 284 148 informačních karet občanů EU. Ke konci roku 2016 bylo též MPSV evidováno 14 391 držitelů zaměstnaneckých karet, 257 modrých karet a 39 zelených karet.

V uplynulých letech je patrný jednoznačný trend snižování počtu vydaných povolení k zaměstnání, naopak se výrazně navyšuje počet informačních karet všech kategorií. Podrobnější čísla s rozpadem dle jednotlivých zemí jsou uvedena v tabulkách níže. Stejně jako se v praxi často nelegální zaměstnávání souběžně týká obou skupin zahraničních občanů a je třeba v mnohém pohlížet na tento jev jako na jeden propojený celek, je mnohdy v ČR propojeno i legální pracovní působení cizinců a občanů EU (např. na stavbách). Z toho důvodu uvádíme údaje týkající se všech zahraničních pracovníků.

---

¹¹ Statistické údaje týkající se občanů EU v této zprávě obsahují údaje týkající se: občanů států EU, jejich rodinných příslušníků, občanů států Evropského sdružení volného obchodu, jejich rodinných příslušníků, občanů Švýcarska a jejich rodinných příslušníků.

Tabulka 5: zahraniční pracovníci na trhu práce ČR k 31. 12. 2016

Forma vstupu na trh práce		Občané členských států EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci	Cizinci
Vstup na trh práce na základě oprávnění	Zaměstnanecká karta	x	14 391
	Povolení k zaměstnání	x	8008
	Modrá karta	x	257
	Zelená karta	x	39
Volný vstup na trh práce		284 148	76 046
Celkem		284 148	98 741
		382 889	

Zdroj: MPSV

Tabulka 6: zaměstnanost občanů členských států EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinných příslušníků podle státní příslušnosti k 31. 12. 2016

Státy			Informační karty
1.	SVK	Slovensko	161 559
2.	ROM	Rumunsko	31 522
3.	POL	Polsko	31 355
4.	BGR	Bulharsko	25 784
5.	HUN	Maďarsko	10 766
6.	DEU	Německo	3 983
7.	GBR	Velká Británie	3 300
8.	FRA	Francie	2 677
9.	ITA	Itálie	2 600
10.	ESP	Španělsko	1 610
11.	LTU	Litva	1 235
12.	AUT	Rakousko	1 119
13.	NLD	Nizozemsko	1 104
14.	HRV	Chorvatsko	936
15.	GRC	Řecko	779
16.	PRT	Portugalsko	621
17.	LVA	Lotyšsko	604
18.	BEL	Belgie	541
19.	SWE	Švédsko	404
20.	IRL	Irsko	384
21.	FIN	Finsko	265
22.	SVN	Slovinsko	228
23.	DNK	Dánsko	209
24.	CHE	Švýcarsko	194
25.	EST	Estonsko	165
26.	NOR	Norsko	92
27.	CYP	Kypr	49
28.	MLT	Malta	28
29.	ISL	Island	17
30.	LUX	Lucembursko	17
31.	LIE	Lichtenštejnsko	1
Celkem			284 148

Zdroj: MPSV

Tabulka 7: zaměstnanost cizinců podle státní příslušnosti k 31. 12. 2016

Státy			Celkem	Z toho	
				Pracovní oprávnění ^{*/}	Informační karty
1.	UKR	Ukrajina	54 571	12 360	42 211
2.	RUS	Rusko	8 290	1 256	7 034
3.	VNM	Vietnam	6 565	733	5 832
4.	MNG	Mongolsko	3 178	1 051	2 127
5.	MDA	Moldavsko	3 015	717	2 298
6.	CHN	Čína	2 166	404	1 762
7.	BLR	Bělorusko	1 934	291	1 643
8.	USA	Spojené státy	1 625	503	1 122
9.	KAZ	Kazachstán	1 615	120	1 495
10.	IND	Indie	1 383	750	633
11.	SRB	Srbsko	1 143	360	783
12.	BIH	Bosna a Hercegovina	777	357	420
13.	UZB	Uzbekistán	748	261	487
14.	MKD	Makedonie	702	206	496
15.	TUR	Turecko	696	188	508
16.	JPN	Japonsko	584	438	146
17.	KOR	Korejská republika	580	507	73
18.	THA	Thajsko	567	474	93
19.	ARM	Arménie	561	101	460
20.	TUN	Tunisko	528	50	478
21.	EGY	Egypt	416	61	355
22.	PHL	Filipíny	401	305	96
23.	SYR	Sýrie	303	40	263
24.	DZA	Alžírsko	290	13	277
25.	CAN	Kanada	260	58	202
26.	KGZ	Kyrgyzstán	258	33	225
27.	GEO	Gruzie	236	46	190
28.	BRA	Brazílie	234	88	146
29.	NPL	Nepál	233	140	93
30.	MEX	Mexiko	225	42	183
		Ostatní státy	4657	742	3 915
Celkem			98 741	22 695	76 046

^{*/} Zahnuje povolení k zaměstnání, modré karty, zelené karty a zaměstnanecké karty

Zdroj: MPSV

IV. ČÁST – PŘEHLED AKTIVIT JEDNOTLIVÝCH RESORTŮ

7. Výsledky kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce

Kontroly nelegálního zaměstnávání byly Státním úřadem inspekce práce (dále „SÚIP“) zařazeny mezi hlavní kontrolní úkoly orgánů inspekce práce i v roce 2016, a to plně v souladu s prioritami MPSV a vnitřní politikou EU. Provádění kontrol a vedení správních řízení v oblasti nelegálního zaměstnávání se stalo od 1. ledna 2016 trvalou součástí činnosti SÚIP a jeho organizační struktury. Mezi lety 2012 a 2015, tedy od samotného přechodu kontrolní působnosti v této oblasti na orgány inspekce práce, byla kontrolní a správní činnost realizována v rámci projektu financovaného z Evropského sociálního fondu (v rámci Operačního programu Lidské zdroje a Zaměstnanost) „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“. V tomto období došlo k zakotvení základních kontrolních postupů v oblasti nelegálního zaměstnávání do kontrolní činnosti orgánů inspekce práce. Kontrolní mechanismy byly v období let 2012 – 2016 modifikovány, s přihlédnutím k aktuální situaci na trhu práce a k změnám v postupech kontrolovaných osob, a to tak, aby byly kontroly prováděny efektivněji. Od plošných kontrol, které byly SÚIP realizovány především v letech 2012 až 2014, orgány inspekce práce v následujícím období postupně přecházely ke kontrolám cíleným na ty zaměstnavatele, u kterých je výkon nelegální práce nejpravděpodobnější. Pro efektivnější výkon kontrolní činnosti jsou využívány především vlastní praktické zkušenosti z kontrol a podněty ke kontrole, se kterými se na orgány inspekce práce obrací veřejnost. Inspektoři před zahájením kontroly rovněž provádí důsledný monitoring pracoviště a při provádění kontrol se oblastní inspektoráty práce mohou opřít i o prohlubující se vzájemnou spolupráci se Službou cizinecké policie, Celní správou, Finančními úřady a Českou správou sociálního zabezpečení. Kontrolní činnost orgánů inspekce práce v roce 2016 plynule navázala na kontrolní praxi předchozích let.

Kontrolní činnosti v oblasti nelegálního zaměstnávání a dalších povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti se věnuje 14 krajských kontrolních útvarů,

kteří čítaly na celém území ČR k 1. lednu 2016 celkem 187 inspektorů ve služebním poměru.

Kontroly nelegálního zaměstnávání byly v roce 2016 primárně prováděny v rámci hlavního kontrolního úkolu „Kontroly nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“. Samotné zadání tohoto kontrolního úkolu upřednostňovalo efektivitu prováděných kontrol před zvyšováním jejich počtu. Kontrolní činnost se tak mimo jiné cíleně zaměřovala na větší zaměstnavatele a pracoviště většího rozsahu, u nichž bylo možné předpokládat výkon nelegální práce. V průběhu roku však vyvstala i nutnost reagovat na nové trendy a postupy zaměstnavatelů v oblasti nelegálního zaměstnávání. Inspektoři se ve své praxi sice i nadále setkávali především s případy nelegálního zaměstnávání realizovaného formou výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah, tedy bez uzavřené pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, případně rovněž realizované formou tzv. „švarcsystému“, tedy výkonu závislé práce zastíraného jinou formou právního vztahu, typicky obchodněprávního, respektive občanskoprávního, avšak ve větší míře se inspektoři začali setkávat rovněž s dalšími formami protizákonných postupů ze strany zaměstnavatelů. Jednou z takových forem je tzv. skryté agenturní zaměstnávání, kdy je dohoda o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce k výkonu práce u uživatele nahrazována smlouvou obchodněprávní nebo občanskoprávní. Tento trend pak orgány inspekce práce vysledovaly nejen u zaměstnavatelů zaměstnávajících občany ČR a občany členských států EU, ale rovněž u zaměstnavatelů zaměstnávajících cizince.

Před zaměstnáním cizinců musí zaměstnavatelé splnit řadu povinností a dodržovat právní předpisy při jejich zaměstnávání. Mimo povinnosti zaměstnávat cizince v souladu s vydanou zaměstnaneckou kartou, modrou kartou nebo povolením k zaměstnání, pak rovněž musí plnit oznamovací a informační povinnosti vůči krajským pobočkám ÚP ČR. Při kontrolách zaměřených na zaměstnávání zahraničních pracovníků se tak inspektoři setkali rovněž ze strany zaměstnavatelů s využitím ustanovení zákona o zaměstnanosti upravujících výjimky, kdy pro zaměstnání cizince není povolení k zaměstnání vyžadováno. Jedná se zejména o případy, kdy cizinec vykonává práci na území ČR na základě jeho vyslání zaměstnavatelem usazeným v jiném členské zemi EU v rámci institutu

přeshraničního poskytování služeb. V těchto případech není povolení k zaměstnání, zaměstnanecká karta ani modrá karta u zaměstnanců vyžadována. V některých regionech nebylo výjimkou, že se inspektoři setkali při kontrolách s padělanými cestovními doklady občanů EU, kterými disponovali cizinci, a to za účelem umožnění volného vstupu na český trh práce. Na tyto postupy orgány inspekce práce reagovaly cílenými kontrolami, zaměřením kontrol cílenou a spoluprací s dalšími kontrolními orgány.

V návaznosti na tyto nové trendy byly orgány inspekce práce realizovány mimořádné kontrolní akce celostátního charakteru. Jako součást hlavního kontrolního úkolu „Kontroly nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ bylo v roce 2016 realizováno celkem 6 celostátních mimořádných kontrolních akcí. Oblastní inspektoráty práce provedly v rámci 3 mimořádných kontrolních akcí kontroly zaměřené na velkosklady a logistická centra velkých obchodních řetězců, provozovny občerstvení se sezónním (letním) provozem a poskytovatele merchandisingových služeb v obchodních řetězcích. Nadto byly realizovány další 2 celostátní mimořádné kontrolní akce zaměřené specificky na kontrolu v oblasti vysílání pracovníků za účelem přeshraničního poskytování služeb na území ČR a kontrolu nelegálního zaměstnávání v oblasti zaměstnávání uchazečů o zaměstnání v režimu tzv. nekolidujícího zaměstnávání. Kromě těchto mimořádných kontrolních akcí se v roce 2016 inspektoři oddělení inspekce nelegálního zaměstnávání zaměřili cíleně rovněž na kontrolu tzv. skrytého agenturního zaměstnávání. Kontroly zaměřené na oblast nelegálního zaměstnávání byly prováděny oblastními inspektoráty práce také v rámci regionálních kontrolních akcí, které si plánovaly samostatně jednotlivé oblastní inspektoráty práce, s ohledem na specifika regionálního trhu práce.

Při provádění kontrol postupovali inspektoři v souladu s postupy stanovenými jednotnou metodikou provádění kontrol nelegálního zaměstnávání. Kontrolní činnost oblastních inspektorátů práce byla v roce 2016 realizována na základě čtvrtletních plánů kontrol, které byly dále aktualizovány na jednotlivé měsíce a týdny. Při tvorbě plánů kontrol byly oblastní inspektoráty práce vedeny plánem kontrolních úkolů stanovených SÚIP, zohlednily při plánování obdržené podněty ke kontrole a braly ohled na spolupráci s dalšími orgány státní správy. Výběr konkrétních

zaměstnavatelů pro kontrolu vycházel především z monitoringu prováděného inspektory před kontrolou, dále ze zkušeností, získaných oblastními inspektoráty práce při kontrolách nelegálního zaměstnávání v předchozím období, z podnětů ke kontrole, informací občanů a institucí (krajských poboček ÚP ČR, Celní správy, Policie ČR - Služby cizinecké policie, živnostenských úřadů, orgánů finanční správy, krajské hygienické stanice, okresní správy sociálního zabezpečení nebo Česká obchodní inspekce). Rovněž oblastní inspektoráty práce při výběru zohlednily informace získané při poskytování základního poradenství a informace z dalších dostupných zdrojů (např. z hromadných sdělovacích prostředků). V inkriminovaných případech bylo k provedení vlastní kontroly využito kontrolní zjištění ze strany Celních úřadů.

Kontroly zaměřené na nelegální zaměstnávání provádí oblastní inspektoráty práce u zaměstnavatelů všech velikostí, bez ohledu na počet zaměstnanců. Při provádění kontrol v roce 2016 se oblastní inspektoráty práce více zaměřily na rozsáhlejší pracoviště, kde bylo možné předpokládat větší počet pracujících osob, a rovněž větší počet zaměstnavatelských subjektů realizujících činnost na tomto pracovišti, často vzájemně propojenými obchodněprávními či občanskoprávními vztahy. Při rozhodování o zařazení zaměstnavatele do plánu kontrol ovšem nezřídka přihlížejí oblastní inspektoráty práce také k oboru podnikatelské činnosti zaměstnavatele a ke druhu prací, které jsou u něj vykonávány. Důvodem je skutečnost, že nelegální zaměstnávání je nejčastěji odhalováno u sezónních a nekvalifikovaných prací (typicky ve stavebnictví, v pohostinství, v zemědělské výrobě). Tento předpoklad vyplývající ze zkušeností orgánů inspekce práce však neznamená, že by zaměstnavatelé působící v jiných oborech činnosti byli z kontrolní činnosti vyjmuti.

Předmětem kontroly inspektorů bylo zejména ověření těchto skutečností:

- zda fyzická osoba vykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu,
- zda cizinec vykonává práci na území ČR v souladu s vydaným povolením k zaměstnání, zaměstnaneckou kartou nebo modrou kartou,
- zda má cizinec povolení k zaměstnání, zaměstnaneckou kartu nebo modrou kartu a platné povolení k pobytu, pokud je zákon vyžaduje,

- zda – pokud existují – mají právní jednání zakládající pracovněprávní vztah písemnou formu,
- zda zaměstnavatelé plní základní povinnosti v oblasti zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí, v oblasti pracovních vztahů a podmínek a v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Současně s kontrolou nelegálního zaměstnávání byla inspektory kontroly nelegálního zaměstnávání prováděna i kontrola dodržování dalších povinností zaměstnavatelů stanovených zákonem o zaměstnanosti, zejména se jednalo o plnění informační a evidenční povinnosti zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí, dodržování povinnosti mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a plnění základních povinností v oblasti pracovních vztahů a podmínek (na úseku pracovního poměru, pracovní doby, odměňování) a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Byly-li při kontrole zjištěny zásadní či systémové nedostatky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo v oblasti pracovních vztahů a podmínek, byla kontrolní skupina rozšířena o inspektora se specializací v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, případně o inspektora oddělení pracovních vztahů a podmínek. Nedílnou součástí kontrolní činnosti bylo také poskytování základního pracovněprávního poradenství.

I v roce 2016 se rozvíjela úspěšná a osvědčená spolupráce oblastních inspektorátů práce především se Službou cizinecké policie, Celní správou, ÚP ČR, Českou správou sociálního zabezpečení, OAMP a Finančním ředitelstvím. Tato spolupráce probíhala jak na regionální, tak na centrální úrovni. Výsledky své kontrolní a sankční činnosti předávaly oblastní inspektoráty práce v indikovaných případech i dalším orgánům – rejstříkovým soudům, živnostenským úřadům nebo finančním úřadům.

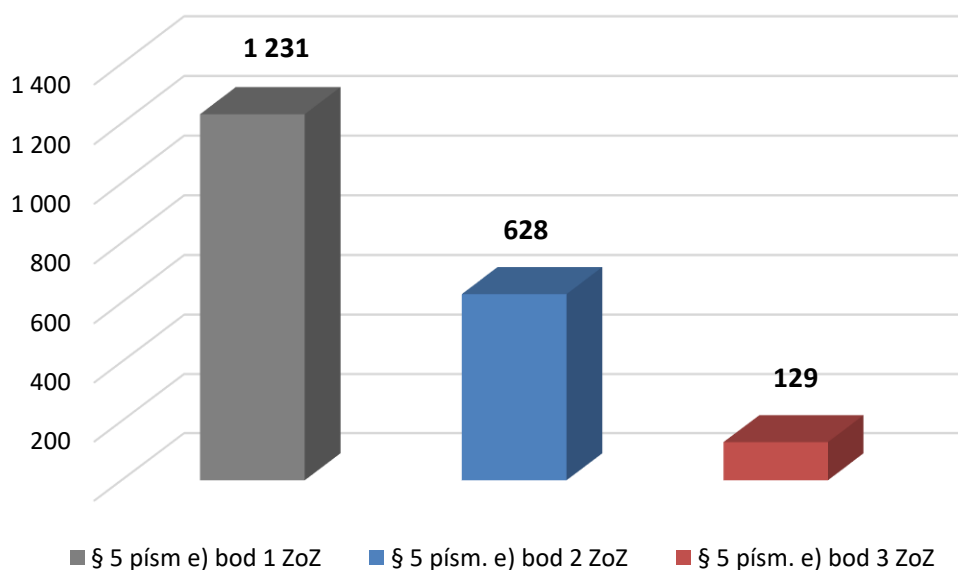
a) Počty provedených kontrol a zjištěných nelegálně zaměstnaných osob

Oblastními inspektoráty práce bylo v roce 2016 v rámci hlavního úkolu „Kontroly nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ a souvisejících kontrolních úkolů provedeno celkem 9 308 kontrol, zaměřených na možný výkon nelegální práce. Z uvedeného počtu kontrol bylo 289 kontrol provedeno v rámci celostátních

mimořádných kontrolních akcí vyhlášených SÚIP a 240 kontrol pak v souvislosti s kontrolami tzv. skrytého agenturního zaměstnávání. Kontroly byly prováděny rovněž s využitím podnětů ke kontrole, upozorňujících svým obsahem na nelegální práci. Těchto orgány inspekce práce v roce 2016 obdržely 1 943, z tohoto počtu pak 1 720 podnětů upozorňovalo na výkon nelegální práce občanů ČR, v 312 případech se jednalo o podnět poukazující na nelegální práci občanů EU a v 457 případech na výkon nelegální práce cizinců. Kontroly se zaměřily na zaměstnavatele působící v širokém spektru podnikatelské činnosti, s přihlédnutím k míře pravděpodobnosti výkonu nelegální práce. Kontroly byly provedeny u celkem 7 988 zaměstnavatelů, přičemž bylo zkontrolováno celkem 3 518 fyzických osob a 4 538 právnických osob. Při těchto kontrolách bylo zjištěno celkem 5 815 porušení pracovněprávních předpisů, a to jak v oblasti dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti (včetně umožnění výkonu nelegální práce), tak v oblasti základních institutů pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které byly rovněž součástí předmětu kontroly.

Z celkového počtu porušení spočívalo 1 988 v umožnění výkonu nelegální práce, tedy porušení jejího zákazu. V největším počtu případů bylo inspektory u zaměstnavatelů zjištěno porušení umožnění výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah bez uzavřené pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti podle ustanovení § 5 písm. e) bodu 1 zákona o zaměstnanosti, a to v 1 231 případech. Dále pak v 628 případech umožnění výkonu nelegální práce spočívající ve výkonu práce cizince v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání nebo bez tohoto povolení nebo v rozporu se zaměstnaneckou kartou nebo modrou kartou dle ustanovení § 5 písm. e) bodu 2 zákona o zaměstnanosti. Umožnění výkonu nelegální práce cizince bez platného povolení k pobytu na území ČR podle ustanovení § 5 písm. e) bodu 3 zákona o zaměstnanosti bylo zjištěno v 129 případech.

Graf 1: počet porušení spočívajících v jednotlivých druzích výkonu nelegální práce (podle zákona o zaměstnanosti)

V celkovém počtu 1 231 zjištění výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah jsou zahrnuty také případy výkonu nelegální práce ve formě tzv. „švarcsystému“, tedy zastřené pracovního vztahu, jiným právním vztahem, typicky obchodněprávním nebo občanskoprávním. Porušení zákazu výkonu nelegální práce formou „švarcsystému“ bylo konstatováno v celkem 247 případech. Nelegální práci touto formou vykonávalo celkem 122 občanů ČR, 29 občanů z jiných členských států EU a 105 cizinců ze zemí, které nejsou členy EU.

V rámci provedených kontrol bylo oblastními inspektoráty práce zjištěno celkem 2 290 osob vykonávajících nelegální práci. Z tohoto celkového počtu se v 760 případech jednalo o občany ČR, dále v 1 337 případech o cizince a ve 193 případech o občany jiných členských států EU. V porovnání s rokem 2015 byl zaznamenán rapidní pokles zjištěných nelegálně zaměstnaných občanů ČR, mírný pokles zjištěných nelegálně pracujících občanů z jiných členských států EU a naopak nárůst zjištěných nelegálně pracujících cizinců, což do jisté míry přičítáme aktuální situaci na trhu práce a zvýšené poptávce po pracovní síle.

Tabulky 8 a 9: počet zjištěných nelegálně pracujících osob ve vztahu k počtu kontrol, vývoj v letech 2012-2016

Rok	Počet kontrol	Počet osob zjištěných při nelegální práci			
		občané ČR	občané EU	cizinci	celkem
2012	35 557	2 675	430	1 471	4 576
2013	36 101	1 394	295	1 481	3 170
2014	15 911	1 238	184	650	2 072
2015	9 583	1 913	294	858	3 065
2016	9 308	760	193	1 337	2 290

Kraj	Počet kontrol NLZ	Počet zjištěných NLZ			Celkem útvary
		ČR	EU	Cizinci	
Hl. město Praha	936	49	3	204	256
Středočeský	1 357	62	29	431	522
Jihočeský	561	18	7	62	87
Vysočina	448	18	23	56	97
Plzeňský	529	40	30	66	136
Karlovarský	283	17	2	49	68
Ústecký	719	79	7	79	165
Liberecký	482	51	5	34	90
Královéhradecký	639	17	2	5	24
Pardubický	535	51	9	47	107
Jihomoravský	854	80	8	111	199
Zlínský	446	47	10	63	120
Moravskoslezský	854	140	31	84	255
Olomoucký	665	91	27	46	164
Celkem	9 308	760	193	1 337	2 290

Zdroj: SÚIP

Nelegální práci formou výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah vykonávalo 343 cizinců, 785 cizinců vykonávalo práci v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání, zaměstnaneckou kartou nebo modrou kartou nebo bez tohoto povolení, 209 cizinců vykonávalo práci bez platného povolení k pobytu na území ČR, někteří i v kombinaci těchto porušení. Výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah formou tzv. „švarcsystému“ vykonávalo 29 občanů z jiných členských států EU a 105 cizinců.

Tabulka 10: forma výkonu nelegální práce cizinci dle OIP v roce 2016

Krajské pracoviště	§ 5 e) 1. ZoZ	§ 5 e) 2. ZoZ	§ 5 e) 3. ZoZ
Hl. m. Praha	6	195	3
Středočeský kraj	126	192	113
Jihočeský kraj	31	30	1
Vysočina	7	40	9
Plzeňský kraj	49	15	2
Karlovarský kraj	23	18	8
Ústecký kraj	44	27	8
Liberecký kraj	30	3	1
Královéhradecký kraj	1	2	2
Pardubický kraj	7	11	29
Jihomoravský kraj	0	97	14
Zlínský kraj	9	45	9
Moravskoslezský kraj	3	73	8
Olomoucký kraj	7	37	2
Celkem	343	785	209

Zdroj: SÚIP

Mezi nejčastěji zjištěné nelegálně zaměstnané cizince patřili státní příslušníci Ukrajiny (997 osob), Moldavska (143 osob) a Vietnamu (73 osob). Kromě uváděných počtů cizinců byli kontrolami zjištěni jednotlivci například státní příslušnosti Filipíny a Mongolsko.

Tabulka 11: nelegálně zaměstnání cizinci ze zemí mimo EU – nejčtenější státní příslušnosti

Státní příslušnost	Počet NLZ osob
Ukrajina	997
Moldavsko	143
Vietnam	73
Srbsko	37
Albánie	12
Uzbekistán	10
Rusko	9
Bělorusko	8
Mongolsko	8
Tádžikistán	5
Thajsko	4

Zdroj: SÚIP

Mezi nejčastěji zjištěné nelegálně zaměstnané pracovníky z jiných členských států EU patřili v roce 2016 občané Slovenska (108 osob), Rumunska (40 osob) a Maďarska (23 osob). Jednotlivě byli zjištěni občané dalších členských států, jako například občané Polska, Lotyšska nebo Estonska.

Tabulka 12: nelegálně zaměstnání občané státu EU – nejčtenější státní příslušnosti

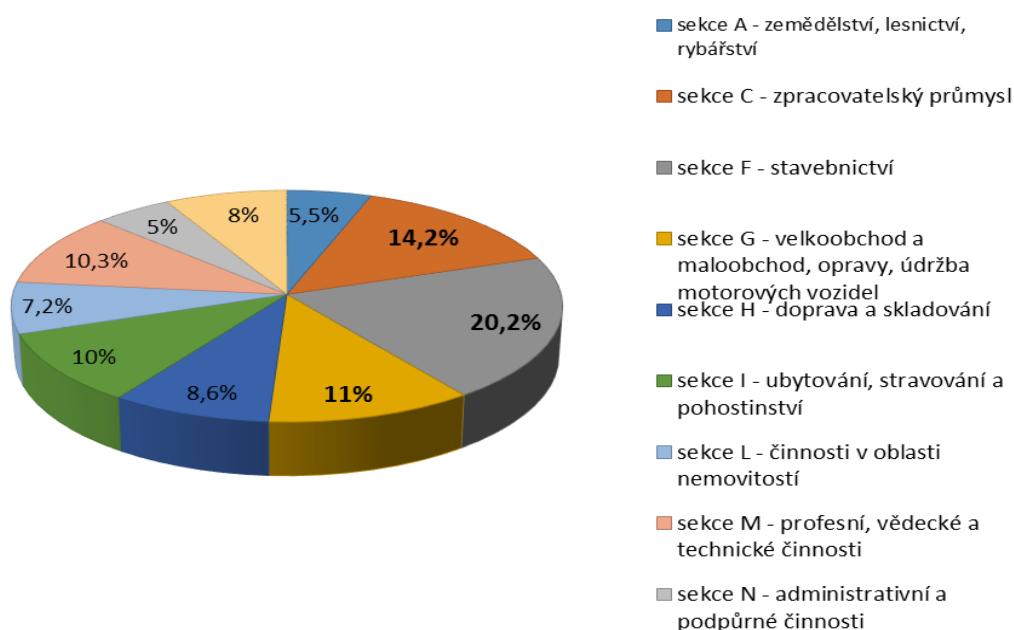
Státní příslušnost	Počet NLZ osob
Slovensko	108
Rumunsko	40
Maďarsko	23
Bulharsko	15

Zdroj: SÚIP

Nelegálně pracující osoby byly nejčastěji identifikovány na pracovištích zaměstnavatelů v sektoru stavebnictví (20,2 % z celkového počtu zjištěných osob),

zpracovatelského průmyslu (14,2 % z celkového počtu zjištěných osob) a velkoobchodu a maloobchodu, opravy a údržby motorových vozidel (11 % z celkového počtu zjištěných osob). Pouze nepatrný pokles počtu zjištěných nelegálně pracujících osob oproti předchozím letům byl zaznamenán v sektoru ubytování, stravování a pohostinství.

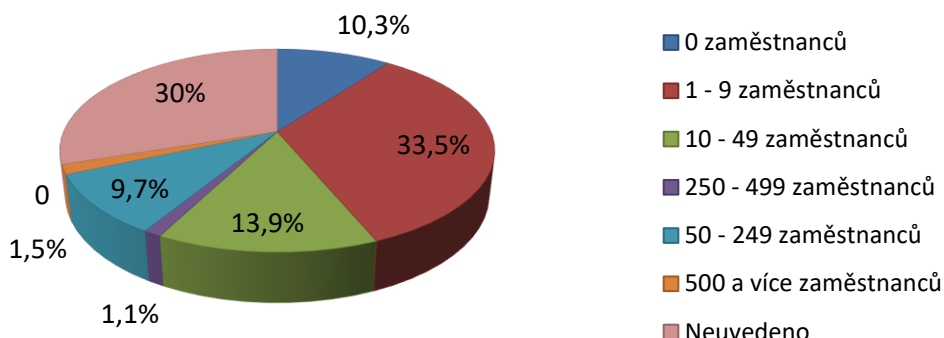
Graf 2: četnost nelegálního zaměstnávání s ohledem na obor činnosti zaměstnavatele

Cizinci v roce 2016 nejčastěji nelegálně pracovali v sektoru stavebnictví (277 zjištěných osob), zpracovatelský průmysl (199 osob), profesní, vědecké a technické činnosti (183 osob), doprava a skladování (138 zjištěných osob), velkoobchod a maloobchod (112 osob), ubytování, stravování a pohostinství (69 osob).

Nejvíce se porušení spočívajících v nelegálním zaměstnávání pracovníků dopouštějí zaměstnavatelé s malým počtem zaměstnanců (kategorie 0 – 9 zaměstnanců, 10 – 49 zaměstnanců) nebo bez přihlášených zaměstnanců. Tento trend se v dlouhodobém časovém horizontu výrazně nemění.

Graf 3: četnost nelegálního zaměstnávání s ohledem na velikost zaměstnavatele

Cizinci ze třetích zemí v roce 2016 nejčastěji nelegálně pracovali u zaměstnavatelů s 1 – 10 zaměstnanci (423 zjištěných cizinců), s 50 – 249 zaměstnanci (204 zjištěných cizinců) a 10 – 49 zaměstnanci (186 zjištěných cizinců).

Jedna z mimořádných kontrolních akcí celostátního charakteru, která probíhala v druhé polovině roku 2016, byla zaměřena na oblast skrytého agenturního zaměstnávání. V rámci této kontrolní akce bylo realizováno celkem 296 kontrol, přičemž 240 z nich bylo dokončeno k 31. prosinci 2016. Kontroly se soustředily především na větší průmyslové areály, stavby a rovněž na zaměstnavatele zajišťující úklidové, bezpečnostní služby a skladové hospodářství. S ohledem na charakter kontrol byly tyto z větší části prováděny v součinnosti s Policií ČR - Službou Cizinecké policie. V rámci této mimořádné kontrolní akce bylo odhaleno celkem 187 osob při výkonu nelegální práce. Ve 4 případech se jednalo o občany ČR, další 4 nelegálně zaměstnané osoby byly občany EU a v 179 případech se pak jednalo cizince. Současně bylo zjištěno u 110 zaměstnavatelů zprostředkování zaměstnání bez příslušného povolení.

b) Sankce uložené v souvislosti s nelegální prací cizinců

Za porušení právních předpisů zjištěné v souvislosti s kontrolami nelegálního zaměstnávání uložily orgány inspekce práce v roce 2016 celkem 725 pokut v souhrnné výši 75 081 500 Kč, přičemž 494 pokut v celkové výši 69 871 000 Kč bylo uloženo zaměstnavatelům za spáchání správního deliktu umožnění výkonu nelegální práce.

V 17 případech byly uloženy pokuty i samotným fyzickým osobám, které vykonávaly nelegální práci, a to v celkové výši 51 000 Kč.

Tabulka 13: počet a výše pokut za nelegální zaměstnávání uložených v roce 2016

Důvod uložení pokuty	Počet uložných pokut	Výše uložených pokut
§ 139 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti - přešupek, výkon nelegální práce fyzickou osobou	17	51 000 Kč
§ 139 odst. 1 písm. d) zákona o zaměstnanosti - přešupek, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 1 zákona o zaměstnanosti (výkon práce mimo pracovněprávní vztah) nebo 2 (cizinec bez povolení k zaměstnání)	2	155 000 Kč
§ 139 odst. 1 písm. f) zákona o zaměstnanosti - přešupek, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 1 zákona o zaměstnanosti (výkon práce mimo pracovněprávní vztah) nebo 2 (cizinec bez povolení k zaměstnání)	1	70 000 Kč
§ 140 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti - správní delikt, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 1 zákona o zaměstnanosti (výkon práce mimo pracovněprávní vztah) nebo 2 (cizinec bez povolení k zaměstnání)	449	65 073 000 Kč
§ 140 odst. 1 písm. e) zákona o zaměstnanosti - správní delikt, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 3 zákona o zaměstnanosti (cizinec bez povolení k pobytu)	42	4 573 000 Kč
Celkem pokuty za správní delikty a přešupky uložné zaměstnavatelům	494	69 871 000 Kč
Celkem pokuty za nelegální zaměstnávání (uložené zaměstnavatelům i zaměstnancům)	511	69 922 000 Kč

Zdroj: SÚIP

Pozn.: jedná se o pokuty, uložné ve správních řízeních v období od 1. ledna do 31. prosince 2016, tj. částečně se jedná i o pokuty za protiprávní jednání, zjištěná i kontrolami provedenými již v roce 2015.

Tabulka 14: počet a výše pokut uložených za nelegální zaměstnávání na základě kontrol provedený v roce 2016

Důvod uložení pokuty	Počet uložených pokut	Výše uložených pokut
§ 139 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti - přešupek, výkon nelegální práce fyzickou osobou	2	17 000 Kč
§ 139 odst. 1 písm. d) zákona o zaměstnanosti - přešupek, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 1 zákona o zaměstnanosti (výkon práce mimo pracovněprávní vztah) nebo 2 (cizinec bez povolení k zaměstnání)	1	75 000 Kč
§ 140 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti - správní delikt, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 1 zákona o zaměstnanosti (výkon práce mimo pracovněprávní vztah) nebo 2 (cizinec bez povolení k zaměstnání)	130	16 666 000 Kč
§ 140 odst. 1 písm. e) zákona o zaměstnanosti - správní delikt, umožnění výkonu nelegální práce podle § 5 písm. e) bodu 3 zákona o zaměstnanosti (cizinec bez povolení k pobytu)	18	2 624 000 Kč
Celkem pokuty za správní delikty a přešupky (zaměstnavatelům)	149	19 365 000 Kč
Celkem pokuty za nelegální zaměstnávání (zaměstnavatelům i zaměstnancům)	151	19 382 000 Kč

Zdroj: SÚIP

Pozn.: jedná se o pokuty, uložené k 14. 2. 2017, za protiprávní jednání, zjištěná kontrolami provedenými v roce 2016; významná část pokut za zjištění z kontrol roku 2016 je dosud předmětem správního řízení.

V souvislosti s nelegální prací, zjištěnou kontrolami ukončenými v roce 2016, uložily k 31. prosinci 2016 orgány inspekce práce 151 pokut v souhrnné výši 19 382 000 Kč. Z toho za umožnění výkonu nelegální práce, zjištěné kontrolami ukončenými v roce 2016, bylo uloženo zaměstnavatelům do současné doby celkem 149 pokut v celkové

výši 19 365 000 Kč. Ve 2 případech byly uloženy pokuty v celkové výši 17 000 Kč fyzickým osobám za přestupky výkonu nelegální práce zjištěné kontrolami v roce 2016.

Na základě kontrol zahájených a ukončených v roce 2016 bylo uloženo za spáchání správního deliktu umožnění výkonu nelegální práce cizincům 61 pokut v celkové výši 13 161 000 Kč. Z toho je 36 v celkové výši 6 685 000 Kč pravomocných. V souvislosti s kontrolami provedenými v roce 2016 nebyla za přestupek výkonu nelegální práce fyzickou osobou - cizincem uložena žádná pokuta.

Podstatná část pokut za zjištění z kontrol roku 2016, přibližně 405 pokut, je předmětem správního řízení. Důvodem je zejména skutečnost, že kontrolované osoby jsou zastupovány advokáty a využívají tak všech opravných prostředků ve stádiu kontroly a následně žalob proti rozhodnutím o uložení sankcí. V průběhu správních řízení jeho účastníci často rozporují skutečnosti zjištěné v průběhu kontroly, napadají relevantnost záznamů pořízených v průběhu kontroly, dodatečně dokládají nové důkazy a doklady, které zpochybňují kontrolní zjištění.

c) Podněty ke kontrole nelegálního zaměstnávání cizinců

V roce 2016 obdržely orgány inspekce práce 1 943 podnětů ke kontrole, z nich pak upozorňovalo 1 720 na výkon nelegální práce občanů ČR, v 312 případech se jednalo o podnět poukazující na nelegální práci občanů EU a v 457 případech na výkon nelegální práce cizinců.

d) Další zjištěná porušení právních předpisů kontrolovaných inspekcí práce

Kontrolami provedenými inspektory oddělení inspekce nelegálního zaměstnávání byly u kontrolovaných osob kromě nelegálního zaměstnávání zjištěny nejčastěji následující nedostatky:

- 971 porušení pracovněprávních předpisů bylo konstatováno u zaměstnavatelů, kteří nesplnili povinnost stanovenou ustanovením § 136 odst. 1 zákona o zaměstnanosti, a to mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu;

- 863 porušení pracovněprávních předpisů spočívalo v nesplnění informační povinnosti ze strany zaměstnavatelů vůči krajským pobočkám ÚP ČR podle ustanovení § 87 nebo § 88 zákona o zaměstnanosti ve vztahu k zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí;
- 721 porušení pracovněprávních předpisů bylo konstatováno inspektory ve vztahu k odměňování zaměstnanců podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákoník práce“), (nejčastěji pak nedodržování minimální mzdy nebo nejnižší úrovně zaručené mzdy);
- 311 porušení pracovněprávních předpisů bylo konstatováno ve vztahu k povinnostem vztahujícím se k agenturnímu zaměstnávání podle ustanovení § 14 odst. 3 písm. b) nebo ustanovení § 66 zákona o zaměstnanosti, tedy zprostředkování zaměstnání formou dočasného přidělení k výkonu práce u uživatele bez povolení ke zprostředkování zaměstnání nebo bez uzavřené dohody o dočasném přidělení zaměstnance k uživateli;
- 268 porušení pracovněprávních předpisů bylo konstatováno ve vztahu k nesplnění povinnosti dané ustanovením § 77 odst. 1 zákoníku práce, mít písemně uzavřenu dohodu o provedení práce nebo dohodu o pracovní činnosti, kdy zaměstnanci vykonávali práci na základě ústně uzavřených dohod o provedení práce nebo dohod o pracovní činnosti;
- 201 porušení pracovněprávních předpisů spočívalo v nedodržení ustanovení § 75 zákoníku práce ve vztahu k výkonu činnosti na základě dohody o provedení práce;
- 149 porušení pracovněprávních předpisů bylo konstatováno u zaměstnavatelů v souvislosti s neplněním povinností v oblasti vedení evidence odpracované doby podle ustanovení § 96 zákoníku práce;
- 69 porušení pracovněprávních předpisů konstatovali inspektoři u zaměstnavatelů, kteří neplnili evidenční povinnost ve vztahu k zaměstnaným zaměstnancům ze zahraničí danou ustanovením § 102 zákona o zaměstnanosti.

Porušení povinnosti v oblasti pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, nedostatky v oblasti odměňování zaměstnanců a nedostatky v oblasti dodržování ustanovení zákoníku práce týkající se pracovní

doby jsou primárně zjišťovány zejména při kontrolách prováděných útvary pracovních vztahů a podmínek.

8. Preventivní aktivity MPSV

Za zásadní opatření působící preventivně proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců považuje MPSV distribuci relevantních a aktuálních informací. Z toho důvodu aktualizuje jím spravované internetové stránky - např. Integrovaný portál MPSV – www.portal.mpsv.cz, stránky SÚIP – www.suip.cz, stránky MPSV ve spolupráci s MV - www.cizinci.cz zaměřené na integraci cizinců, dle potřeby vydává informační materiály a realizuje další aktivity.

Orgány resortu práce a sociálních věcí se v roce 2016 proto podílely na aktualizaci a distribuci několika informačních materiálů, jako byl např. leták ÚP ČR „Zahraniční zaměstnanost“.

Na webové adrese <http://prace-v-cr.cz> je také možné nalézt „Interaktivní mapu životních situací“ vytvořenou v rámci projektu „Cizinci – Rozvoj poradenství poskytovaného ÚP ČR pro cizince“, realizovaného Fondem dalšího vzdělávání, příspěvkovou organizací MPSV.

Kromě výše zmíněného poskytování poradenství je třeba zmínit i poradenství poskytované dalšími složkami resortu MPSV a informační nástroje vznikající kupříkladu v rámci sítě EURES působící na pobočkách ÚP ČR.

Zástupci MPSV se v roce 2016 rovněž zúčastnili mnoha seminářů, konferencí a školení pro veřejnost a podle potřeby poskytovali konzultace tazatelům.

Fond dalšího vzdělávání od 1. března 2016 realizuje projekt Podpora začleňování cizích státních příslušníků na trh práce, který je financován z Operačního programu zaměstnanost. V rámci projektu dochází k propojování jednotlivých aktérů na poli integrace cizinců.

9. Agentury práce jako potenciální rizikový faktor pro výskyt nelegálního zaměstnávání cizinců

Agenturou práce je subjekt, který má uděleno povolení ke zprostředkování zaměstnání, jež vydává ÚP ČR - generální ředitelství. Podle příslušného ustanovení zákona o zaměstnanosti vydává MV pro účely řízení ve věci udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání závazná stanoviska (viz níže).

Povolení ke zprostředkování zaměstnání se v ČR udílejí ve dvou správních řízeních, která se vedou zvláště pro činnosti spočívající ve vyhledání zaměstnání pro fyzickou osobu, která se o práci uchází, a vyhledání zaměstnanců pro zaměstnavatele, který hledá nové pracovní síly [podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) zákona o zaměstnanosti] a pro poradenskou a informační činnost v oblasti pracovních příležitostí [podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti] a zvláště pro tzv. agenturní zaměstnávání, tj. zaměstnávání fyzických osob za účelem výkonu jejich práce pro uživatele, kterým se rozumí jiná právnická nebo fyzická osoba, která práci přiděluje a dohlíží na její provedení [podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. b) zákona o zaměstnanosti]. Agentury práce disponují povolením opravňujícím k jedné či více ze tří uvedených činností.

Kontroly činnosti agentur práce i subjektů, u kterých je podezření na výkon zprostředkování zaměstnání bez příslušného povolení, provádí SÚIP (viz níže podkapitola „Kontrolní činnost“).

„Zastřené agenturní zaměstnávání“ (výkon zprostředkování zaměstnání formou tzv. přidělení zaměstnanců k uživateli zastřené jiným právním jednáním) zahrnuje zejména zastírání pravé podstaty věci zejména prostřednictvím dodavatelsko-odběratelských vztahů (nejčastěji smlouvou o dílo).

a) Agentury práce v ČR v roce 2016

Problematicke působení agentur práce ve vztahu k cizincům je ze strany MPSV, ale i MV, věnována značná pozornost, zejména s ohledem na tzv. zastřené agenturní zaměstnávání a riziko představované zprostředkovatelskými (tzv. „klientskými“) subjekty organizujícími pracovní migraci do ČR.

V průběhu roku 2016 došlo k nárůstu počtu agentur práce a udělených povolení ke zprostředkování zaměstnání. Došlo také k znatelnému nárůstu počtu cizinců dočasně přidělených k výkonu práce u uživatele. V dané souvislosti se v roce 2016 ještě intenzivněji hovořilo o nutnosti eliminovat stěžejní problémy a o potřebě reagovat na současný vývoj v této oblasti a trhu práce vůbec skrze regulaci trhu agenturního zaměstnávání s cílem minimalizace negativních jevů, jako je nadužívání agenturního zaměstnávání a účelové zakládání agentur práce. Hlavním nástrojem této regulace je novela zákona o zaměstnanosti a dalších souvisejících zákonů, procházející legislativním procesem, jejímž cílem je provedení věcných změn v oblasti zaměstnání agenturami práce, a to zejména změn týkajících se ochrany dočasně přidělovaných zaměstnanců, zpřísnění podmínek pro udělení příslušného povolení ke zprostředkování zaměstnání, ale i stanovení jasnějších pravidel ve vztahu k uživateli zavedením jeho částečné odpovědnosti za podmínky, za kterých bude agenturní zaměstnávání realizováno.

b) Počty agentur práce a rozhodnutí o povolení ke zprostředkování zaměstnání

Agentur práce, tj. subjektů s jakýmkoliv povolením ke zprostředkování zaměstnání vydaným ÚP ČR - generální ředitelství, bylo ke dni 31. prosince 2016 evidováno celkem 2011.

Tabulka 15: počty týkající se povolení agentur práce v roce 2016 ve srovnání s roky 2012–2015

Údaje o agenturách práce	Rok				
	2012	2013	2014	2015	2016
Přijaté žádosti o udělení povolení	923	711	759	995	1137
Udělená povolení	737	543	636	618	774
Neudělená povolení z důvodu nesouhlasného závazného stanoviska MV	140	48	87	166	140
Odejmutá povolení	78	33	330	120	119
Počet agentur práce k 31. prosinci	1491	1592	1587	1701	2011

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, ÚP ČR

c) Zahraniční státní příslušníci v postavení agenturních zaměstnanců

Agentury práce mohou podle § 66 zákona o zaměstnanosti dočasně přidělit k výkonu práce pro jinou právnickou nebo fyzickou osobu (tzv. k uživateli) pouze občany členských států EU nebo cizince s volným přístupem na trh práce (nejčastěji jsou to cizinci s trvalým pobytem, rodinní příslušníci, studenti akreditovaných studijních programů).

Za rok 2016 bylo evidováno celkem 111 899 zahraničních občanů v postavení zaměstnanců agentur práce dočasně přidělených k výkonu práce u uživatele. Z tohoto počtu bylo 89 158 občanů členských států EU, 357 občanů členských států Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska a 22 384 cizinců s volným přístupem na trh práce. Oproti roku 2015 došlo k nárůstu počtu občanů EU o 27 163 osob a cizinců o 9 466 osob.

Tabulka 16: přehled zahraničních pracovníků v postavení zaměstnanců agentur práce dočasně přidělených k výkonu práce k uživateli v letech 2013 – 2016

2013		2014		2015		2016	
Občané EU/EHP Švýcarska	Cizinci s volným přístupem na trh	Občané EU/EHP Švýcarska	Cizinci s volným přístupem na trh	Občané EU/EHP Švýcarska	Cizinci s volným přístupem na trh	Občané EU/EHP Švýcarska	Cizinci s volným přístupem na trh
39 570	10 194	52 722	10 259	63 145	12 918	89 515	22 384
49 764		62 981		76 063		111 899	

Zdroj: Integrovaný portál MPSV

d) Kontrolní činnost MV

Podle příslušného ustanovení zákona o zaměstnanosti se MV i v roce 2016 zabývalo problematikou vydávání závazných stanovisek pro účely řízení ve věci udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání. Smyslem a cílem stanoviska je vyjádřit názor založený na zhodnocení informací bezpečnostního charakteru ze zdrojů Policie ČR a zpravodajských služeb, proto MV spolupracuje při jejich vydávání s několika součástmi Policie ČR a zaměřuje se především na faktické ověření existence právnických či fyzických osob žádajících o povolení ke zprostředkování zaměstnání.

Ve smyslu ustanovení § 60a zákona o zaměstnanosti MV v roce 2016 na dožádání ÚP ČR - generální ředitelství k žádostem o udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání vydalo 1 089 závazných stanovisek. Na základě nových i opakovaných dožádání v průběhu prvoinstančního řízení tak bylo v roce 2016 vydáno 887 stanovisek souhlasných, 17 stanovisek podmíněných a 181 závazných stanovisek nesouhlasných.

Pokud jde o opakovaná dožádání, těch vyřídilo MV v roce 2016 celkem 41, odvolání z důvodu nesouhlasu MV pak bylo celkově 38.

Ve smyslu ustanovení § 60a zákona o zaměstnanosti byl MV odvolán souhlas s vydáním povolení ke zprostředkování zaměstnání ve 4 případech.

Zároveň byly v daném období prověřovány změněné údaje u agentur práce (změna názvu, sídla, pracoviště, odpovědného zástupce atd.), které je agentura práce podle ustanovení § 61 odst. 6 zákona o zaměstnanosti povinna oznamovat ÚP ČR.

e) Kontrolní činnost SÚIP

Nedílnou součástí kontrolní činnosti SÚIP v roce 2016 byly kontroly agentur práce, z širšího pohledu agenturního zaměstnávání. Kontroly obsahovaly nejen kontroly agentur práce s platným povolením ke zprostředkování zaměstnání, ale i kontroly uživatelů či dalších souvisejících fyzických a právnických osob, které příslušným povolením ke zprostředkování zaměstnání nedisponují. Kontroly byly primárně zaměřeny na agentury práce, které přijímají do zaměstnání zaměstnance s tím, že je budou dočasně přidělovat k výkonu práce u uživatele. Právě porušování pracovněprávních předpisů agenturami práce a uživateli totiž představuje nejzávažnější problém mající negativní dopad zejména na pracovní a mzdové podmínky agenturního zaměstnance.

V roce 2016 byla rovněž věnována zvýšená pozornost tzv. zastřenému agenturnímu zaměstnávání, které v průběhu posledních tří let nabylo na intenzitě. V průběhu roku 2016 se rozšířila negativní praxe, kdy pod záminkou vyslání zaměstnance za účelem poskytování služeb do jiného členského státu EU bylo ze strany českých i zahraničních subjektů praktikováno právě zastřené agenturní zaměstnávání. Na takto zaměřené kontroly vyhlásil SÚIP v červnu samostatný mimořádný úkol.

Klasické kontroly byly zaměřeny na dodržování povinností zaměstnavatelů - agentur práce vůči jejich zaměstnancům dočasně přidělovaným k výkonu práce u uživatelů. Účelem těchto kontrol je především zajistit, aby dočasně přidělení zaměstnanci neměli horší pracovní a mzdové podmínky než kmenoví zaměstnanci uživatelů na

stejných pozicích. Těto povinnosti se agentury práce (či jiné subjekty) někdy snaží vyhnout právě tím, že vstupují s uživateli do různých obchodních vztahů (odlišných od dohod o dočasném přidělení), což má za následek poškozování práv agenturních zaměstnanců (neboť nevystupují v těchto vztazích jako agenturní zaměstnanci přidělení k výkonu práce u uživatele, ale jako kmenoví zaměstnanci agentury poskytující druhému podnikatelskému subjektu např. službu či vykonávající pro něj dílo nebo zakázku). Ve skutečnosti jsou zaměstnanci agentury práce přidělení k zastřenému uživateli nikoliv k vykonání smlouveného díla, ale k dočasnému výkonu práce se všemi znaky agenturního zaměstnávání ve smyslu § 307a zákoníku práce. V obchodním vztahu tak lze obejít zákaz přidělení i zaměstnanců pracujících na dohodu o provedení práce nebo těch cizinců, které agentury práce jinak nesmí k uživateli přidělovat.

Podkladem pro provádění kontrol byly nejčastěji podněty zaměstnanců agentur práce. Oblastní inspektoráty práce dále čerpaly informace při plánování kontrol z veřejného seznamu agentur práce na webových stránkách MPSV. Důležitým aspektem při plánování kontrol byly rovněž informace poskytnuté Službou cizinecké policie. V roce 2016 se rovněž prohloubila vzájemná spolupráce s územními pracovišti OAMP.

Orgány inspekce práce mají ve své působnosti rovněž kontroly dodržování informačních povinností vůči ÚP ČR - generální ředitelství, které v roce 2016 podalo řadu podnětů upozorňujících na nesplnění těchto zákonných povinností, na základě kterých SÚIP ve větší míře přistoupil přímo k zahájení správního řízení o uložení pokuty.

V roce 2016 bylo na úseku agenturního zaměstnávání SÚIP provedeno 440 kontrol, z toho 313 kontrol u agentur práce a 127 u uživatelů. Na základě výsledků kontrol a zjištěných porušení pracovněprávních předpisů agenturami práce bylo uloženo 29 pokut ve výši 2 012 000 Kč. Dalších 38 pokut bylo ke dni 31. prosince 2016 v řízení. V případě uživatelů bylo za zjištěné nedostatky uloženo 6 pokut v celkové výši 120 000 Kč. V řízení ke konci roku 2016 byly pak další 2 pokuty.

Ze všech provedených kontrol u agentur práce byla více než polovina se zjištěným porušením právních předpisů. V případě kontrol uživatelů došlo oproti minulému roku k mírnému poklesu zjištěných nedostatků.

Mezi nejčastější nedostatky patřilo v roce 2016, stejně jako v roce 2015, porušování právních předpisů na úseku agenturního zaměstnávání. Tato komplexní oblast v sobě zahrnuje problematiku zprostředkování zaměstnávání s povolením i bez něj, přidělování zaměstnanců k dočasnému výkonu práce u uživatele, srovnatelné pracovní a mzdové podmínky agenturních a kmenových zaměstnanců, plnění těchto podmínek v dohodě agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance atd. Dalšími nedostatky bylo neplnění informačních povinností vůči ÚP ČR, vznik, změna a skončení pracovního poměru (včetně dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr). Ve srovnání s rokem 2015 došlo k poklesu zjištěných nedostatků na úseku pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Nově se mezi kontrolními zjištěními objevilo nelegální zaměstnávání cizinců spojené zejména se zastřeným agenturním zaměstnáváním. Jedná se zde zejména o případy, kdy cizinec z nečlenského státu EU vykonává práci na území ČR na základě jeho vyslání zaměstnavatelem z jiného členského státu EU v rámci institutu přeshraničního poskytování služeb, kdy není povolení k zaměstnání, zaměstnanecká karta ani modrá karta u zaměstnanců vyžadováno. V souvislosti s kontrolami tzv. zastřeného agenturního zaměstnávání bylo provedeno 240 kontrol zaměřených na možný výkon nelegální práce. Kontroly byly prováděny na území celé ČR a jednalo se především o větší průmyslové areály, stavby, ale předmětem kontrol byly také společnosti zajišťující úklidové a bezpečnostní služby a skladové hospodářství. V rámci kontrol zastřeného agenturního zaměstnávání bylo zjištěno zprostředkování zaměstnání bez povolení u 110 subjektů.

10. Výsledky kontrolní činnosti celních úřadů

Na základě ustanovení § 126 odst. 4 zákona o zaměstnanosti kontrolují celní úřady, zda cizinec vykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu a zda ji vykonává v souladu s vydaným povolením k zaměstnání, zaměstnaneckou kartou nebo modrou kartou, jsou-li podle tohoto zákona vyžadovány, a dále, zda zaměstnavatelé plní oznamovací povinnosti týkající se cizinců a občanů EU podle § 87 a 88 výše uvedeného zákona.

Tabulka 17: přehled kontrolní činnosti

Období	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet provedených kontrol	1 660	1 752	1 329	941	980	931	768
Počet zkontrolovaných cizinců	6 325	5 040	2 904	2 354	2 125	1 810	1 732
Zjištěná podezření na výkon nelegální práce	2 008	1 229	630	464	374	232	514
Zjištěná podezření na porušení zákona o pobytu cizinců	54	71	23	24	72	47	153

Zdroj: MF

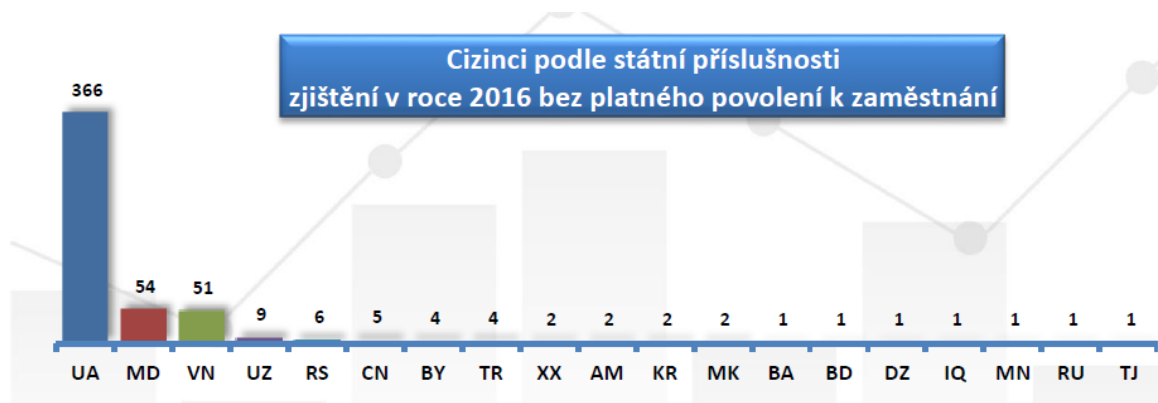
V roce 2016 provedly celní úřady samostatně nebo v součinnosti s jinými orgány státní správy celkem 768 kontrol dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti a zkontrolovaly při nich 1 732 cizinců a 2 018 občanů EU. Z uvedeného celkového počtu kontrol bylo v 473 případech konstatováno podezření z porušení zákona o zaměstnanosti. Z celkového počtu zkontrolovaných cizinců vyslovily celní úřady u 514 cizinců důvodné podezření z výkonu nelegální práce podle § 5 zákona o zaměstnanosti. U 153 zkontrolovaných cizinců vzniklo navíc podezření z porušení zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o pobytu cizinců“). V 1 201 případech vzniklo podezření z nesplnění oznamovací

povinnosti ze strany zaměstnavatele. Zjištěné případy podezření na nelegální práci postupovaly v roce 2016 celní úřady podle zákona o zaměstnanosti příslušným oblastním inspektorátům práce a SÚIP, které vedou správní řízení o uložení sankce.

Mezi nejpočetnější skupiny cizinců porušujících zákon o zaměstnanosti (výkon nelegální práce) patří stejně jako v uplynulých letech Ukrajinci (366), následováni Moldavci (54) a Vietnamci (51).

Přehled cizinců podle státní příslušnosti podezřelých z výkonu nelegální práce je uveden v následujícím grafu:

Graf 4: státní příslušnost cizinců bez pracovního oprávnění

V roce 2016 se v 306 případech na kontrolní činnosti celních úřadů podílely také jiné složky státní správy ČR. Jednalo se zejména o kontroly uskutečněné ve spolupráci se Službou cizinecké policie (273 kontrol) a oblastními inspektoráty a SÚIP (75 kontrol).

Nejvíce kontrol zaměřených na zaměstnávání cizinců bylo celními úřady provedeno v odvětvích (skupinách vykonávaných činností): stavebnictví (232 kontrol), zpracovatelský průmysl ostatní včetně automobilového průmyslu (98), služby stravovací a ubytovací (93) a obchod, včetně tržnic (81). Dále byly uskutečněny kontroly např. v odvětvích: ostatní služby (61), výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků (35) a výroba textilií, textilních a oděvních výrobků a výroba obuvi (16).

Tabulka 18: kontroly podle vykonávaných činností

Tabulka podle vykonávaných činností

činnost	počet uzavřených kontrol celkem	z toho počet kontrol s jinými st. orgány	počet kontrolovaných osob	počet zkontrolovaných cizinců	počet zjištěných cizinců bez platného povolení k pobytu	počet zjištěných cizinců bez platného povolení k zaměstnání	počet kontrolovaných osob EU	počet cizinců, u nichž nebyla splněna oznamovací povinnost
1210 - Stavebnictví (výstavba všech staveb – včetně dopravních, energetických)	232	102	216	538	62	253	356	423
1110 - Zpracovatelský průmysl ostatní (včetně automobilového průmyslu)	98	60	81	127	7	41	368	279
1520 - Služby stravovací a ubytovací	93	1	92	239	2	29	5	86
9910 - Jiné	88	45	83	226	25	50	158	98
1410 - Obchod včetně tržnic	81	10	75	199	25	35	20	79
1510 - Služby včetně autoopravárenství, s výjimkou služeb stravovacích, ubytovacích a erotických	61	20	59	174	2	50	97	55
0210 - Výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	35	25	29	67	21	42	63	51
0610 - Výroba textilií, textilních a oděvních výrobků (včetně výroby usní a výrobků z nich) a výroba obuvi	16	13	15	30	3	5	81	34
0810 - Výroba kovů a výrobků z nich (kovovýroba)	15	8	15	45	1	0	13	19
0110 - Zemědělství (zahradnictví, sadařství, vinohradnictví) včetně zakládání sadů a vinohradů	14	9	13	37	4	6	9	5
0710 - Výroba chemických látek, pryžových a plastových výrobků	13	8	13	17	0	0	17	22
1810 - Administrativní a podobná nevýrobní činnost	11	0	11	19	0	0	50	33
0910 - Zpracování dřeva a výroba dřevařských výrobků, včetně nábytku (mimo těžby dřeva a školkařství)	8	3	8	13	1	2	0	1
0310 - Lesnictví, myslivost, včetně těžby dřeva a školkařství	2	1	2	0	0	0	0	0
0510 - Nerostné suroviny (těžba a zpracování)	1	1	1	1	0	1	0	0
0410 - Rybolov a rybníkářství vč. zakládání rybníků								
1010 - Výroba energií								
1310 - Zdravotnictví včetně pomocných činností (pomocný zdravotnický i nezdrav. personál, úklid)								
1530 - Služby erotické								
1610 - Doprava – všechny druhy dopravy								
1710 - Činnosti v domácnostech								
Celkem	768	306	713	1 732	153	514	1 237	1 185

Zdroj: MF

Největší počet cizinců byl zkontrolován zejména v oblastech stavebnictví (538), služeb stravovacích a ubytovacích (239), obchod, včetně tržnic (199), a ostatních služeb vyjma služeb stravovacích, ubytovacích a erotických (174).

V průběhu roku 2016 nebyly uskutečnány žádné speciální celostátní kontrolní akce zaměřené na dodržování zákona o zaměstnanosti.

11. Výsledky činnosti MV a Policie ČR

Podle příslušných ustanovení zákona o zaměstnanosti se MV i v roce 2016 zabývalo problematikou vydávání závazných stanovisek pro účely řízení ve věci udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání vedených na ÚP ČR - generální ředitelství.

Smyslem a cílem stanoviska MV je vyjádřit názor založený na zhodnocení informací bezpečnostního charakteru ze zdrojů Policie ČR a zpravodajských služeb, proto MV spolupracuje při jeho vydávání s několika součástmi policie a zaměřuje se především na faktické ověření existence právnických či fyzických osob žádajících o povolení ke zprostředkování zaměstnání.

V roce 2016 zpracovalo MV celkem 1 119 žádostí, z toho 47 žádostí podaly fyzické osoby, 1 072 šetření se týkalo osob právnických.

Po posouzení informací získaných v součinnosti s Policí ČR a zpravodajskými službami bylo vydáno 174 stanovisek nesouhlasných, 10 stanovisek podmíněných (od března byla praxe vydávání stanovisek s podmínkou zrušena) a 935 souhlasných stanovisek. Odvolání bylo posouzeno celkem 46.

Ve smyslu ustanovení § 60a zákona o zaměstnanosti MV vydalo stanovisko k žádostem o udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání v 1 119 případech. V souvislosti s vydáním stanoviska do řízení o udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání bylo zahájeno celkem 47 šetření k fyzickým osobám a 1 072 šetření bylo provedeno k osobám právnickým.

V návaznosti na uvedené bylo následně vydáno 935 stanovisek souhlasných, dále 10 stanovisek podmíněných (v březnu 2016 MV od praxe vydávání stanovisek upustilo) a 174 závazných stanovisek bylo nesouhlasných. Odvolání bylo posouzeno celkem 46.

Tabulka 19: statistika udělených pobytových oprávnění a realizovaných povolení k dlouhodobému pobytu

Výdělečné účely pobytu	Počet kladných rozhodnutí vydaných MV za rok 2016
DLOUHODOBÁ VÍZA	
Podnikání - OSVČ	498
Podnikání - účast v právnické osobě	163
Vědecký výzkum	32
POVOLENÍ K DLOUHODOBÉMU POBYTU	
Zaměstnanecká karta	8 411
Modrá karta	130
Vědecký výzkum	191
Výdělečné účely pobytu	Počet cizinců s realizovaným dlouhodobým pobytem k 31. 12. 2016
Podnikání - OSVČ	7 924
Podnikání - účast v právnické osobě	1 529
Vědecký výzkum	607
Zaměstnanecká karta	15 980
Modrá karta	268

Zdroj: OAMP MV, Cizinecký informační systém

Policisté odborů cizinecké policie krajských ředitelství policie (dále „OCP KŘP“) a Ředitelství služby cizinecké policie (dále „ŘSCP“) v oblasti zaměstnávání cizinců na území ČR se zaměřují v rámci věcné příslušnosti na vyhledávání cizinců

s nelegálním pobytem nebo neplnění účel povoleného pobytu na území ČR. Při své činnosti se zaměřují především na pobytové kontroly¹² cizinců, které provádí samostatně nebo v součinnosti s orgány Celní správy ČR, oblastními inspektoráty práce, Českou obchodní inspekcí, Českou inspekcí životního prostředí a dalšími úřady.

V roce 2016 bylo realizováno celkem 267 013 pobytových kontrol, oproti 253 439 v předchozím roce 2015, tj. 5,4% nárůst.

Kontroly byly, mimo jiné, zaměřené na oprávněnost zaměstnávání cizinců, tj. oblast místa výkonu zaměstnání (např. firmy celoročně zaměstnávající cizince, sezónní zaměstnavatelé, pohostinská zařízení, tržnice, lesní školky, práce v lese, kasina, herny atd.).

Zjistí-li orgány cizinecké policie neoprávněné zaměstnávání cizince, zahajují s ním správní řízení z důvodu nesplnění pobytových náležitostí podle zákona o pobytu cizinců na území ČR a oznamují takový případ oblastním inspektorátům práce. Počet rozhodnutí o správním vyhoštění z důvodu zaměstnávání cizince bez oprávnění k pobytu anebo povolení k zaměstnání v roce 2016 je uveden v následující analýze.

Agenturní zaměstnávání cizinců se stalo výrazným rizikovým faktorem, a to v souvislosti s udělováním víz občanům Ukrajiny a jejich zaměstnáváním přes polské pracovní agentury.

Ve větší míře se vyskytovaly případy cizinců ze třetích zemí pracujících na území při pobytu na vízum typu D („národní“ dlouhodobé vízum k pobytu nad 90 dnů) vydané jiným členským státem schengenského prostoru (zpravidla Polsko). Její existenci umožňují a podporují výrazně odlišné podmínky při získání víza typu D v různých členských státech schengenského prostoru. Organizátoři tohoto způsobu migrace při styku s úřady předkládají pravděpodobně účelově vytvořené smlouvy, kdy mezi sebe a cizince, který pracoval na vízum typu D, právně vkládají další osobu, která je nedostižitelná (nemá žádný pobyt na území a neexistuje žádný způsob, jak se s ní

---

¹² § 163 odst. 1 písm. q) a § 164 odst. 1 písm. c) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

spojit). Tím se pravděpodobný organizátor zbavuje viny z nelegálního zaměstnávání a nemůže být případně správně vyhoštěn či odsouzen.

V poslední době jsou pracovníky cizinecké policie stále častěji odhalováni cizinci třetích zemí (zejména občané Ukrajiny a Moldavska), kteří použijí neregulární cestovní doklad patřící mezi státy EU (např. Rumunska, nově Litvy) s úmyslem získat zaměstnání na území ČR a užívat tak výhod občana EU. Tito cizinci většinou disponují svými platnými doklady a pobývají na území ČR legálně. Nepodařilo se prokázat, že by zaměstnavatelé o tom, že se nejedná o občany EU, věděli.

V roce 2016 v souvislosti s rozvojem a v rámci zhoršující se bezpečnostní situace je ze strany OCP KŘP zintenzivněn výkon služby v určitých průmyslových lokalitách (např. Rychnov nad Kněžnou, Solnice, Kvasiny, okolí Plzně aj). V těchto regionech s velkými výrobními závody a logistickými komplexy výrazně narostl počet protiprávních jednání cizinců, kteří se dopouštějí krádeží, různých forem výtržností, fyzických napadení a přestupkových jednání v dopravě. V těchto firmách jsou zaměstnání zejména občané Polska, Slovenska, Ukrajiny, Rumunska, Indie, Moldavska aj. Pobytové kontroly v těchto regionech byly zaměřeny na dodržování pobytového režimu cizinců a na dodržování zákona o zaměstnanosti. Ze strany OCP KŘP je prioritní pozornost věnována problematice ubytovatelů v těchto regionech, zejména plnění povinností vyplývajících ze zákona o pobytu cizinců. Úzká součinnost byla v tomto směru navázána se starosty dotčených obcí, dále pak s orgány státní správy a samosprávy, živnostenským a finančním úřadem, městskou policií atd.

Zaměření činnosti policie v dalším období roku 2017:

- a) zvýšená pozornost bude věnována lokalitám s větším výskytem cizinců s důrazem na kontrolu pravosti cestovních dokladů, plnění povinností ubytovatelů a vyhodnocení aktuální bezpečnostní situace se zapojením dalších služeb (služba dopravní a pořádkové policie),
- b) pokračování v policejních akcích zaměřených na neoprávněný výkon práce cizinců z tzv. třetích států v úzké součinnosti s Celní správou ČR a oblastními inspektoráty práce, případně dalšími subjekty v koordinaci s ŘSCP,
- c) ve spolupráci s příslušnými útvary neuniformované policie a v rámci mezinárodní policejní spolupráce zaměřit pozornost na eliminaci narůstajícího

trendu zneužívání cestovních dokladů v oblasti neoprávněného výkonu práce cizinců třetích zemí,

- d) ve spolupráci s orgány veřejné moci analyzovat situaci a iniciovat návrh společného postupu k eliminaci nežádoucích jevů spojených s případným vznikem vyloučených lokalit s vysokým výskytem cizinců.

Správní vyhoštění cizinců

Celková situace v oblasti vydaných rozhodnutí o správním vyhoštění

V roce 2016 bylo do IS CIS zaevidováno celkem 3 539 cizinců s vydaným pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění, což ve srovnání s předchozím rokem představuje nárůst o 530 osob (tj. + 17,6 %).

Nejvíce zastoupenou skupinu cizinců s vydaným pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění, kteří byli v rámci sledovaného období zaevidováni do IS CIS, tvořili stejně jako v minulém roce občané Ukrajiny (2 045 osob, tj. 57,8 %). U občanů Ukrajiny došlo k nejvyššímu meziročnímu zvýšení počtu, a to o 802 osob (tj. + 64,5 %). S velkým odstupem se na druhém místě umístili státní příslušníci Moldavska (295 osob, tj. 8,3 %), u kterých byl evidován druhý nejvyšší nárůst počtu (+ 210 osob, tj. + 247,1 %). Třetí místo obsadili státní příslušníci Kuvajtu (199 osob, tj. 5,6 %), u kterých je třetí nejvyšší meziroční zvýšení počtu (+ 84 osob, tj. + 73,0 %). Na dalších místech se umístili občané Vietnamu (117 osob, tj. 3,3 %) a Ruska (116 osob, tj. 3,3 %). Celkově občané těchto pěti států tvoří zhruba 80 % z celkového počtu osob s vydaným pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění v roce 2016.

Vydaná rozhodnutí o správním vyhoštění - důvody

Stejně jako v roce 2015 představovaly převažující důvody¹³ (celkem 4 331 důvodů) pro vydání rozhodnutí o správním vyhoštění v roce 2016 zejména porušování pobytového režimu¹⁴ (2 244 důvodů, tj. 51,8 % z celkového počtu důvodů), kde došlo meziročně ke snížení o 673 důvodů (tj. -23,1 %). Dále následoval ve statistice důvod

---

¹³ jedno rozhodnutí o správním vyhoštění může obsahovat více zákonných odůvodnění, rovněž jedné osobě může být vydáno vícero rozhodnutí o správním vyhoštění

¹⁴ pobyt bez víza nebo povolení k pobytu, bez cestovního dokladu atd.

porušení zákona o zaměstnanosti (1 463 důvodů, tj. 33,8 %), u kterého je vykázán naopak meziroční nárůst počtu důvodů, a to o 779 (tj. + 113,9 %). Další skupinou důvodů je prokázání se při hraniční nebo pobytové kontrole neregulérním dokladem (272 důvodů, tj. 6,3 %), u nichž je meziročně evidováno také zvýšení (+ 114 důvodů, tj. + 72,2 %). Poté následovaly důvody neuposlechnutí rozhodnutí o vyhoštění (206 důvodů, tj. 4,8 %) a ostatní důvody (146, tj. 3,4 %).

Tabulka 20: vydaná rozhodnutí o správním vyhoštění

Vydaná rozhodnutí o správním vyhoštění - DŮVODY (IS CIS)				
rok	2015	2016	Změna	
			v %	abs. číslo
Celkem důvody	4 174	4 331	3,8	157
z toho z				
porušování pobytového režimu	2 917	2 244	-23,1	-673
porušení zákona o zaměstnanosti	684	1 463	113,9	779
neuposlechnutí rozhodnutí o vyhoštění	226	206	-8,8	-20
prokázání se nereg. dokladem	158	272	72,2	114
ostatní	189	146	-22,8	-43

Zdroj: ŘSCP

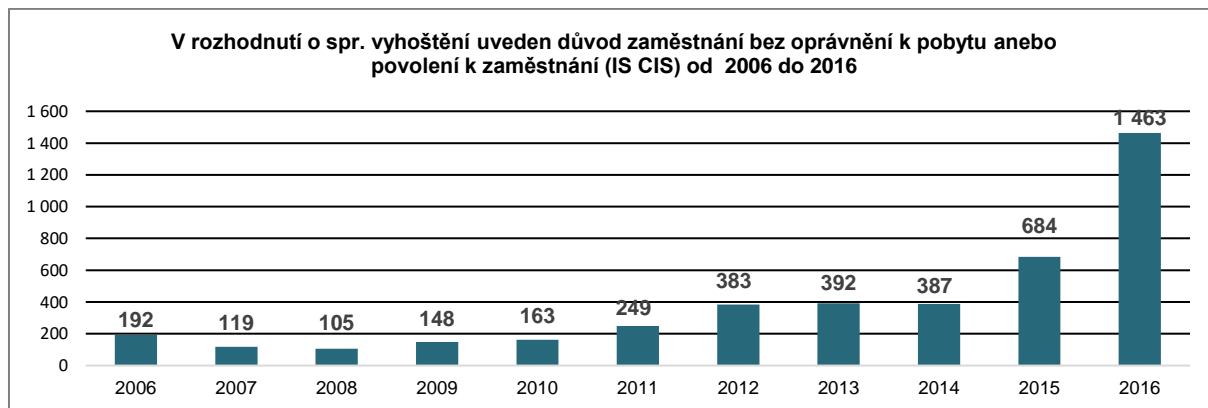
Vydaná rozhodnutí o správním vyhoštění z důvodu zaměstnání cizince bez oprávnění k pobytu anebo povolení k zaměstnání

Z hlediska dlouhodobého vývoje lze konstatovat, že počet rozhodnutí o správním vyhoštění, kde byl uveden důvod zaměstnání cizince bez oprávnění k pobytu anebo povolení k zaměstnání¹⁵, byl od roku 2006 do roku 2010 v rozmezí 100 až 200 rozhodnutí, od roku 2011 se počet začal mírně zvyšovat (249), kdy v letech 2012 až 2014 byl stabilně kolem 400 rozhodnutí. V roce 2015 bylo vykázáno výrazné navýšení počtu na 684 rozhodnutí (v porovnání s rokem 2014 nárůst o 297

¹⁵ § 119 odst. 1 písm. b) bod 3 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

rozhodnutí, tj. + 76,7 %). V roce 2016 došlo k dalšímu markantnímu zvýšení na 1 463 rozhodnutí (+ 779, tj. +113,9 %).

Tabulka 21: zaměstnání bez oprávnění

Zdroj: ŘSCP

Členění podle místa vydání rozhodnutí

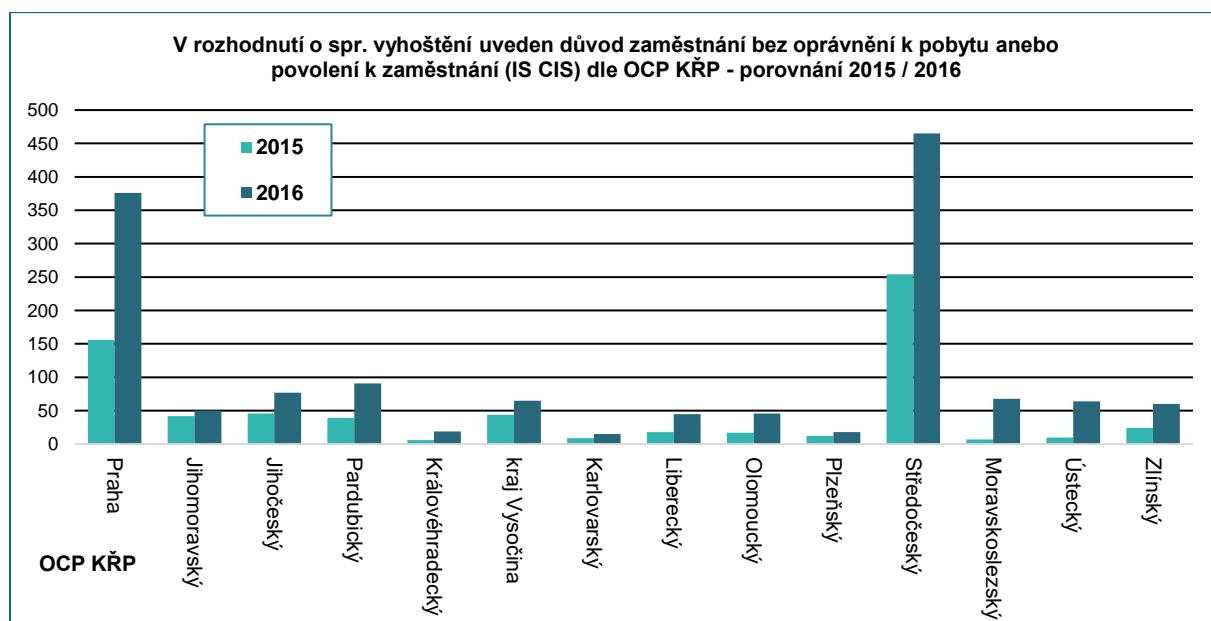
Co se týká místa vydání rozhodnutí o správním vyhoštění z důvodu zaměstnání cizince bez oprávnění k pobytu anebo povolení k zaměstnání, bylo v roce 2016 nejvíce těchto rozhodnutí vydáno u OCP KŘP Středočeského kraje (465, tj. 31,8 %). Druhé místo ve statistice náleží OCP KŘP Praha (376, tj. 25,7 %). S odstupem třetí místo obsadilo OCP KŘP Pardubického kraje (91, tj. 6,2 %).

Podobný počet v rozmezí 60 až 80 rozhodnutí mají OCP KŘP Jihočeského (77), Moravskoslezského (68), Ústeckého (64), Zlínského kraje (60) a kraje Vysočina (65). Vyrovnaný počet kolem 50 rozhodnutí mají OCP KŘP Jihomoravského (50), Libereckého (45) a Olomouckého kraje (46). Minimální počet mají OCP KŘP Královéhradeckého (19) a Plzeňského kraje (18).

V meziročním srovnání je u všech OCP KŘP vykázáno zvýšení počtu, kde nejvyšší nárůsty jsou evidovány právě u prvního a druhého OCP KŘP ve statistice za rok 2016. U OCP KŘP Středočeského kraje se jedná o zvýšení o 211 rozhodnutí (tj. + 83,1 %) a u OCP KŘP Praha o 220 rozhodnutí více (tj. + 141,0 %).

Meziroční zvýšení v rozmezí 50 až 60 rozhodnutí je evidováno u OCP KŘP Moravskoslezského (+ 61, tj. + 871,4 %), Ústeckého (+ 54, tj. + 540,0 %) a Pardubického kraje (+ 52, tj. + 133,3 %). Nárůst mezi cca 30 rozhodnutí vykázaly OCP KŘP Zlínského (+ 36, tj. + 150,0 %), Jihočeského (+ 31, tj. + 67,4 %), Olomouckého (+ 29, tj. + 170,6 %) a Libereckého kraje (+ 27, tj. + 150,0 %). K nižšímu zvýšení došlo u OCP KŘP kraje Vysočina (+ 21, tj. + 47,7 %), Královéhradeckého (+ 13, tj. +216,7 %), Jihomoravského (+ 8, tj. + 19,0 %), Karlovarského (+ 6, tj. + 66,7 %) a Plzeňského kraje (+ 6, tj. + 50,0 %).

Tabulka 22: porovnání roku 2015 a 2016

Zdroj: ŘSCP

Členění podle státní příslušnosti osob, pohlaví a věku

Z hlediska státní příslušnosti osob, kterým bylo vydáno v roce 2016 rozhodnutí o správním vyhoštění z důvodu zaměstnání cizince bez oprávnění k pobytu anebo povolení k zaměstnání, se jednalo nejvíce o občany Ukrajiny (82,5 %). Celkem bylo toto rozhodnutí vydáno 1 207 občanům Ukrajiny, což v meziročním srovnání představuje nárůst o 603 osob (tj. + 99,8 %). Na druhém místě se umístili občané Moldavska (195 rozhodnutí, tj. 13,3 %), u nichž v porovnání s rokem 2015 došlo ke zvýšení o 135 rozhodnutí (tj. + 225,0 %). Třetí místo obsadili občané Srbska

s počtem 41 rozhodnutí (tj. 2,8 %), kdy se v roce 2015 jednalo pouze o 1 rozhodnutí. Občané ostatních států (12) jsou evidováni v jednotkových počtech.

Co se týče pohlaví, v roce 2016 převaldali muži (1 126, tj. 77 %), ženy (337, tj. 23 %). Podobné zastoupení bylo i v roce 2015 (80 % muži, 20 % ženy).

V rámci věkové struktury bylo nejvíce rozhodnutí vydáno osobám v rozmezí 20 až 29 let (597, tj. 40,8 %) a 30 až 39 let (408, tj. 27,9 %). Dále následovaly věkové skupiny 40 až 49 let (311, tj. 21,3 %) a 50 až 59 let (101, tj. 6,9 %).

Tabulka 23: správní vyhoštění podle států

V rozhodnutí o správním vyhoštění uveden důvod zaměstnání bez oprávnění k pobytu anebo povolení k zaměstnání* (IS CIS) - dle TOP STP	
Celkem v roce 2016	1 463
z toho	
UKR	1 207
MDA	195
SRB	41
UZB	4
MKD	3

*§ 119 odst. 1 písm. b) bod 3 zákona o pobytu cizinců

Zdroj: ŘSCP

12. Kontrolní a preventivní činnost ZÚ ČR

V rámci řízení při provádění potřebných procesních úkonů ZÚ plní také úkoly související s potíráním nelegálního zaměstnávání cizinců na území ČR (např. kontrolují a prověřují předkládané náležitosti k žádosti, ověřují jejich pravost, vyhodnocují informace uváděné žadatelem, provádějí pohovory, příp. výslechy žadatelů). Tyto činnosti ZÚ vykonávají jak při podání žádosti a jejím prvotním

zpracování (tj. před odesláním kompletní spisové dokumentace OAMP), tak i následně na základě případných dožádání rozhodujícího orgánu. Tyto úkony jsou prováděny za účelem důkladného prověření a vyhodnocení informací, které jsou žadatelem poskytovány při podání žádosti či při pohovoru (výslechu). Na vybraných ZÚ asistují při provádění těchto úkonů i vyslaní imigrační policejní důstojníci a styční důstojníci pro migraci a doklady MV. Zjištěné poznatky a následná stanoviska ZÚ ve věci slouží rozhodujícímu orgánu k dalšímu využití v řízení.

Problematice potírání nelegálního zaměstnávání cizinců na území ČR je v rámci MZV i ZÚ věnována kontinuálně značná pozornost. Součástí systému předvýjezdového školení konzulárních pracovníků na určený ZÚ je také téma zahrnující odhalování falešných a pozměněných dokumentů, včetně praktického nácviku. ZÚ plní v procesu řízení o žádostech o udělení pobytového oprávnění i kontrolní a preventivní funkci (tzv. předmigrační servis), tj. poskytují žadatelům o víza a pobytová oprávnění relevantní informace o náležitostech a podmínkách řízení, provádějí v rámci svých pravomocí důkladnou kontrolu předkládaných náležitostí k žádostem o vízum či žádostem o pobytové povolení, upozorňují žadatele na nekalé praktiky zprostředkovatelů o zaměstnání a distribuují informační materiály preventivního charakteru, případně plní další úkoly dle potřeby. V případě výskytu jakýchkoli podezřelých jednání ZÚ informují příslušné orgány ČR. ZÚ rovněž zpracovávají informace od žadatelů a vyhodnocují možná rizika spojená s nelegálním zaměstnáváním cizinců na území ČR, obchodem s lidmi či migračními toky cizinců do EU/Schengenu. O zjištěných skutečnostech podávají kompetentním orgánům státní správy ČR zprávy a podněty k dalšímu využití.

a) **Zhodnocení situace v některých státech s ohledem na riziko výkonu nelegální práce v ČR**

Ukrajina

Rok 2016 byl, stejně jako rok 2015, poznamenán konfliktem na východě Ukrajiny. Na rozdíl od všeobecného poklesu zájmu o cestování a reálných finančních možností zájem ukrajinských občanů o získání víza do ČR rapidně stoupl. V roce 2013 byl zaznamenán nárůst o 11 %, v roce 2014 toto číslo stoupl o dalších 24 %, v roce 2015 pak o 40 % v porovnání s rokem 2014 a v roce 2016 o 35 % v porovnání s rokem 2015. V roce 2016 pokračoval trend zvýšeného zájmu o krátkodobá víza za účelem zaměstnání. Tímto typem víza je mnohdy obcházena povinnost podat si žádost o zaměstnaneckou kartu v případě, že se jedná o pobyt delší než devadesát dnů, resp. dochází k pokusům o překlenutí období, po které se o zaměstnanecké kartě v ČR rozhoduje. Nezřídka se vyskytují případy, kdy žadatel k žádosti o schengenské vízum mylně předloží doklady na dobu delší než 90 dní (pracovní smlouvy na dobu neurčitou, ubytování na rok a podobně).

Práci a potřebné dokumenty si však zájemci nezařizují sami, ale prostřednictvím různých zprostředkovatelů, kteří svou činnost vykonávají za nemalou provizi. Potenciální zaměstnanci dostávají mylné informace o výši platu, o podmínkách práce apod. Pracovní smlouvy u většinou ukrajinských či ruských vlastníků firem, které podle informací z otevřených zdrojů neplní své zákonné povinnosti vůči státu, nabízejí jen minimální mzdu. Tyto společnosti však s největší pravděpodobností fungují pouze jako nelegální zprostředkovatelé, kteří pracovníky poskytují dalším subjektům, aniž by měli oprávnění ke zprostředkovatelské činnosti. Samotní žadatelé pak prakticky nic nevědí o místě a podmínkách nabízené práce, bohužel však sami přiznávají, že jsou ochotni pracovat za jakýchkoliv podmínek, protože i ty špatné jsou stále lepší než ty, které mají na Ukrajině. Časté jsou i případy, kdy žadatel výši své skutečné mzdy zná, ta je však výrazně nižší nebo naopak i vyšší (např. u svářečů), než v pracovní smlouvě uváděná mzda.

Skutečnosti neodpovídá mnohdy ani místo budoucího ubytování (na jednotlivé adresy je vydáno mnohonásobně více dokladů o zajištění ubytování, než je

ubytovací kapacita předmětné nemovitosti). To je nejčastěji spekulativně zdůvodňováno tím, že zaměstnanec může být vyslán na tzv. pracovní cesty v rámci celé ČR, tudíž nebude deklarované ubytování využívat, nýbrž se mu poskytne ubytování dle aktuálního místa výkonu práce. Pracovní povolení vyřizují firmy zpravidla na ÚP ČR v místě svého sídla (mnohdy pouze virtuálního), nikoli v místě výkonu práce, případně se obrátí tam, kde mají s tímto administrativním úkonem již pozitivní zkušenost z předchozího období (doklady pak tomuto přizpůsobí). V drtivé většině případů žadatelé uváděli, že plnou moc k vyřízení pracovního povolení nikomu neudělili, avšak tyto, resp. jejich padělký, byly na ÚP ČR (dle zjištění GK Lvov) předkládány.

Běžné byly případy, kdy budoucí zaměstnavatelé nahrazovali pracovní smlouvy dohodou o provedení práce v rozsahu maximálně 300 hodin ročně, avšak z pohovorů se žadateli vyplynulo, že jim byla přislíbena práce dva až třikrát převyšující toto číslo. V dohodách byla deklarována minimální měsíční mzda, nikoli hodinová, a to nehledě na to, kolik hodin v daném měsíci bude odpracováno – formulováno obecně: až 150 hodin.

Účelovým jevem bylo i velké množství potvrzení o členství v družstvech a zaplacení členského příspěvku ve výši 1 000 až 5 000 Kč, avšak z pohovorů se žadateli vyplynulo, že nikomu nic neplatili, případně, že zaplatí až po příjezdu do ČR a obdržení pracovního místa, resp. jim bude strháváno ze mzdy. Na otázku, co členství v družstvu znamená, žadatelé uváděli, že se jedná o podmínku, aby získali práci v ČR. Neznali stanovy družstva, podmínky ukončení členství a podobně.

Problematické byly i žádosti zaměstnanců na sezónní práce, kteří k žádostem o schengenské vízum předkládali rozhodnutí z ÚP ČR na 6 měsíců.

K urgencím všeho druhu, zejména urychlení vydání víza, resp. k formulaci odvolání, poměrně často využívaly firmy s ukrajinskými občany ve statutárních orgánech služeb českých advokátních kancelářích.

V roce 2016 výrazně vzrostl počet žádostí o dlouhodobé pobytové tituly. Nejexponovanější kategorií byly tzv. zaměstnanecké karty, kdy poptávka výrazně

překračovala kapacitu ZÚ. Výrazně převládali žadatelé, kteří disponují nízkou kvalifikací, hlásící se zejména na dělnické pozice odměňované minimální měsíční mzdou, nad osobami, jež s vysokoškolským vzděláním usilovaly o odpovídající pracovní místa s vyššími nároky. Ve velké většině případů žádostí podávaných na GK Lvov mzda v pracovní smlouvě byla mnohem nižší než mzda uváděná u volného pracovního místa. Registrován byl vyšší počet mužů v produktivním věku než žen. Uchazeči o nízko kvalifikovaná místa často neznali, co má být náplní pracovní pozice, na niž se hlásí, podmínky příslušné pracovní smlouvy, a mnohdy uváděli, že vše za ně vyřídila jiná osoba nebo rodiče, přičemž sami v ČR nikdy nebyli. U dlouhodobých víz za účelem podnikání je při prováděných pohovorech zjišťována snaha o zneužití oprávnění pobytu k jinému účelu (živnost pro vykonávání závislé práce, tzv. švarcsystém).

ZÚ rovněž zaznamenaly žádosti finančně dobře situovaných žadatelů, kteří také žádali o zaměstnaneckou kartu na dělnické profese, ale u nichž je patrné, že jejich cílem je získat jakýkoliv pobytový status v ČR a pravým účelem pobytu bude např. podnikání. Takoví žadatelé v některých případech jako doklad o zajištění ubytování dokládali např. vlastnictví bytu v ČR. O pracovní místa s požadavky na vyšší vzdělání se ucházejí především stomatologové, lékaři (u těchto žadatelů převažovala volná pracovní místa vytvořená jejich krajany v již zavedených ordinacích) a IT specialisté. V mírně zvyšujícím se počtu případů oproti minulému roku žádají o zaměstnaneckou kartu lékaři přímo do menších oblastních nemocnic. Podle ZÚ jsou pracovní místa pro žadatele o zaměstnanecké karty z Ukrajiny v některých případech účelově a uměle vytvořena společnostmi založenými jinými ukrajinskými (popř. ruskými) občany (např. Craftbuild).

Kritéria pro výběr zaměstnanců většinou nejsou žádná, občas se vyskytl (dis)kvalifikační požadavek na znalost ruského nebo ukrajinského jazyka. Do náboru žadatelů bývají zapojeny různé pracovní agentury.

S ohledem na dlouhodobou situaci převisu poptávky občanů Ukrajiny po zaměstnaneckých kartách MZV na Ukrajině aplikuje facilitační projekty, jejichž cílem je v souvislosti s poptávkou českých zaměstnavatelských subjektů a na to

navazujících úkolů uložených vládou ČR urychlit příjem žádostí o zaměstnanecké karty nejvíce poptávaných profesí a kvalifikací.

Jedná se o tyto facilitační projekty:

REŽIM UKRAJINA – roční kapacita 9600 žádostí, tj. 800 žádostí měsíčně od května 2017, v období březen a duben 2017 postupné navyšování kapacity z původních 400 žádostí měsíčně na 800 žádostí měsíčně

Pilotní projekt: Zvláštní postupy pro vysoce kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny – roční kapacita 500 žádostí

Fast track - zrychlená procedura pro vnitropodnikově převáděné a lokalizované zaměstnance - roční kapacita v roce 2016 byla 180 žádostí.

Welcome package pro investory [kvóta 100/ročně; pro rok 2016 Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále „MPO“) požádalo o navýšení kvóty na 180].

Vietnam

Stejně jako v předchozích letech i v roce 2016 pokračoval rostoucí zájem o zaměstnanecké karty. Nejčastějšími zaměstnavateli v ČR jsou: Vodňanská drůbež a.s. (dělníci v potravinářské výrobě pro provozovny Brno-Modřice, Mirovice a Vodňany), Bohemia Works Group (brusiči), KREATA s.r.o (šičky), Drůbežářský závod Klatovy a.s., Nedorit s.r.o. (brusiči), Kolasol (brusiči), Luswer-West družstvo (strojírenští kovodělníci) a další podniky. Vzhledem k tomu, že jde o nekvalifikované pracovní síly, z nichž je přibližně 70 % v době podání žádosti o dlouhodobý pobyt nezaměstnáno, jde o velmi rizikovou kategorii žadatelů. Vzhledem k tomu, že pro české zaměstnavatele je výhodné zaměstnávat tyto pracovní síly, lze do budoucna očekávat další tlak na vydávání zaměstnaneckých karet pro tuto kategorii žadatelů. Hlavní kategorií žadatelů o krátkodobá víza jsou ve velké míře staří rodiče jedoucí na návštěvu svých dětí v ČR, v menším měřítku pak obchodníci, účastníci kulturních akcí (pořádaných vietnamskou komunitou v ČR), příp. studenti.

K problematice zaměstnanců Vietnamu je třeba ještě dodat, že jde o vysoce migračně rizikovou skupinu – nekvalifikovanou či málo kvalifikovanou pracovní sílu. Většina zahraničních investorů ve Vietnamu má obecně problém s nalezením kvalifikovaných pracovníků, většinou je třeba vyškolit je na místě a investovat do tohoto procesu nemalé finanční prostředky. Žadatelé o zaměstnanecké karty jsou ve Vietnamu převážně bez zaměstnání a pocházejí z nejhudších oblastí středního, příp. severního Vietnamu. Jakýkoliv doklad o kvalifikaci budí pochybnosti, které je však v místních podmínkách velmi těžké prokázat. Jsou zpracovávány analýzy dokladů ve spolupráci s německými kolegy, kteří mají solidní databázi dokladů. Nicméně oficiální vzory dokladů, podle nichž by bylo možné padělky identifikovat, k dispozici nejsou. ZÚ se snaží doklady ověřovat přímo u vydávajících institucí, nicméně vzhledem k vysoké míře korupce ve Vietnamu se nepravost dokumentu zdaří potvrdit jen výjimečně.

Dále je třeba uvést, že tito lidé jsou v ČR zaměstnáváni za minimální mzdu, z níž nebudou schopni zaplatit obrovské závazky/dluhy, které jim ve Vietnamu vznikly. Každý žadatel musí před odjezdem uhradit vysoké částky (až několik tisíc dolarů) všem zapojeným zprostředkovatelům, a to včetně Ministerstva práce, invalidů a sociálních věcí Vietnamu, které pracovníky do sítě zprostředkovatelů samo vypouští. Je tedy vysoce pravděpodobné, že takový pracovník dříve či později málo placenou práci opustí a přesune se jinam, a to často do nelegální sféry. České podniky jsou přitom spíše motivovány snížením nákladů na pracovní sílu, než deklarovaným zájmem o kvalifikované pracovníky. Takové pracovníky by si totiž bylo nutné začít zaškolovat přímo ve Vietnamu v přípravných centrech a do budoucích zaměstnanců investovat již před jejich vycestováním z Vietnamu nemalé částky a především si je vybírat osobně přímo ve Vietnamu a nespoléhat na zdejší zprostředkovatelské agentury, které jsou motivovány především finančním ziskem.

ZÚ Hanoj je vystaven permanentnímu tlaku některých zaměstnavatelů, resp. jejich zástupců na přijímání žádostí o zaměstnanecké karty bez registrace ve Visapoint a na zvýšení počtu přijímaných žádostí.

V současné době jsou žádosti o povolení k pobytu včetně zaměstnaneckých karet přijímány nejen prostřednictvím registrace ve Visapoint, ale od října 2016 i dvakrát týdně prostřednictvím omezené „živé“ fronty.

Mongolsko

Mongolsko si nadále drží vysoký migrační potenciál. Hlavní migrační vlny směřují z Mongolska přes Polsko do Švédska a dále jižní cestou přes Istanbul do Španělska či Německa, Rakouska, Švýcarska a Francie, kam se často Mongolové snaží tranzitovat i přes ČR. Odpovídá tomu i zdaleka nejvyšší podíl zamítnutých žádostí o schengenské vízum do Maďarska, ČR, Polska a Švédska a v absolutní kvantifikaci s ohledem na počty vydaných víz do Německa a Rakouska. ČR počtem přibližně 7 000 legálně dlouhodobě či trvale žijících Mongolů zaujímá v rámci jednotlivých států EU v tomto směru čelní místo.

V důsledku již třetím rokem pokračující stagnace mongolské ekonomiky, u níž se v roce 2016 všeobecně očekávalo, že dosáhne svého „dna“, nedošlo na úseku vytváření nových pracovních příležitostí ani v uvedeném roce k žádnému pozitivnímu posunu. Vysoká nezaměstnanost se spojila s faktickým vymizením střední vrstvy obyvatel, která byla v předchozích letech nositelem nového jevu – pracovních cest za účelem navazování podnikatelských kontaktů, turistických cest a lázeňských pobytů. To se podepsalo i na skladbě vízových žadatelů. Zatímco ještě nedávno byla vízová klientela ze sociálně ekonomického hlediska v podstatě vyvážená, v uplynulém roce se již vyhledávala převážně ze sociálně slabých vrstev, které v řadě případů objektivně nemohly splňovat stanovená kritéria pro udělení víza. S tím souvisel i nárůst počtu zamítnutých žádostí z důvodu zfalšovaných podpůrných dokladů.

Úměrně se zhoršující se ekonomickou a sociální situací rostl v roce 2016 zájem Mongolů o vycestování do zahraničí převážně za účelem zaměstnání, ať již legální či nelegální cestou. V prvním případě korespondoval tomuto zájmu v případě ČR stupňující se nátlak na příjem žádostí o zaměstnanecké karty, umocněný navíc příznivým vývojem české ekonomiky, který provází akutní potřeba desítek firem v ČR zaplnit celkově desítky tisíc neobsazených pracovních míst, převážně na méně honorované práce.

Vláda ČR rozhodla v červenci 2015 svým usnesením k podpisu Memoranda s vybranou zahraniční firmou mj. o náběru dvou set žádostí o zaměstnanecké karty ve zvláštním režimu mimo systém Visapoint.

Na základě tzv. vládních memorand byl v roce 2016 zrealizován další náběr 350 žádostí o zaměstnaneckou kartu pro společnost Foxconn a dále v roce 2017 náběr 220 žádostí o zaměstnaneckou kartu pro společnost Foxconn a 140 žádostí o zaměstnaneckou kartu pro společnost Adient na základě memoranda mezi vládou ČR a společnostmi Škoda Auto. Tyto mimořádné akce proběhly za spolupráce MV, MPSV a MPO. Hromadný náběr byl proveden mimo systém Visapoint.

Navzdory pronikavému nárůstu přijatých žádostí o zaměstnaneckou kartu v roce 2016 oproti roku předchozímu (o 108 %) však převažovala nespokojenost českých potenciálních zaměstnavatelů i mongolských zájemců o zaměstnání do ČR. Nejvíce si stěžovali na obtížnou registraci v rezervačním systému Visapoint, byť jeho nastavení odpovídá maximálním kapacitním možnostem ZÚ.

V počtu podaných žádostí o zaměstnaneckou kartu se po celý rok 2016 profilovala zdaleka na prvním místě firma Johnson Controls Automobilové součástky (cca se 70% podílem na celkovém počtu zaměstnaneckých karet). Přitom se souběžně rozrůstalo spektrum dalších firem v ČR se zájmem o pracovníky z Mongolska, nejzřetelněji v případě společnosti Adient. Mongolští pracovníci se v ČR nadále zdaleka nejvýrazněji uplatňují v profesi šič/šička.

O zaměstnanecké karty žádaly v některých případech i osoby, jimž byla v minulosti zamítnuta žádost o schengenské vízum. Z dokumentace přibývajících zájemců o zaměstnanecké karty vyplývá, že se prostřednictvím uvedeného instrumentu v ČR následně rozšiřuje praxe postupného slučování mongolských rodin (nárůst počtu žádostí o dlouhodobá víza, převážně za účelem rodinným, v roce 2016 oproti roku předešlému činil 285 %).

Z vízových pohovorů za účelem zaměstnaneckých karet je zřejmé, že potenciální zaměstnanci podepisují smlouvy zpravidla bez elementární znalosti českého jazyka a odjíždějí do ČR bez základních znalostí o podmínkách jejich pobytu a práci.

Někteří z žadatelů se po udělení dlouhodobého víza za účelem převzetí zaměstnanecké karty nedostavili na ZÚ ani po opakovaných výzvách. Vedle rodinných či zdravotních důvodů bylo nejčastějším důvodem upřednostnění lukrativnější práce v jiné zemi, nejčastěji v Jižní Koreji.

Ázerbájdžán

Oproti roku 2015 došlo ve vztahu k ilegální migraci z Ázerbájdžánu k zásadní změně. V průběhu roku 2016 došlo k v ázerbájdžánském kontextu dosud nebyvalému jevu, a to vlně hromadné nelegální emigrace občanů Ázerbájdžánu (s velmi častými případy následného podání žádostí o politický azyl) do zemí západní Evropy, zejména Německa. Jedná se o občany Ázerbájdžánu, kterým byla schengenskými ZÚ v Baku udělena krátkodobá schengenská víza, jež byla žadateli následně zneužita k podání žádosti o azyl v Německu. Dle informací ze ZÚ Německa v Baku požádalo v roce 2016 o azyl v Německu celkem 4 500 občanů Ázerbájdžánu. Dle údajů německé strany v roce 2016 požádalo o azyl v Německu přes 400 občanů Ázerbájdžánu se schengenskými vízy vydanými ZÚ ČR v Baku pro cestu do ČR (ZÚ Baku ovšem bezpečně ví pouze o 72 osobách); za období leden a únor roku 2017 se jednalo o cca 100 osob. ČR je pro tyto osoby vhodnou přestupní destinací vzhledem ke geografické blízkosti Německu. Kromě ČR se tato situace týká Maďarska, Litvy a Francie. Tento jev je vyvolán výrazným zhoršením ekonomické a sociální situace v zemi. Občany emigrující z Ázerbájdžánu je možné rozdělit na dvě podskupiny:

První tvoří obyvatelé z nejchudších regionů, většinou bez vzdělání, kteří ale mají jen minimální šanci na úspěch získat vízum, jednak kvůli kvalitě podpůrných dokumentů (bankovní konta založená těsně před podáním žádosti, falešné potvrzení z práce apod.) a jednak kvůli chování při pohovorech (v podstatě nevědí ani kam jedou, kde budou bydlet, za to dobře vědí, že ČR sousedí s Německem).

Druhá je složena s příslušníků střední třídy, v naprosté většině majících žádost i s podpůrnými dokumenty v pořádku, navíc celý pobyt je dopředu zaplacen. Jejich materiální situace se sice zhoršuje, ale není beznadějná jako v případě první skupiny, jde ale o ztrátu, či pocit ztráty, životní perspektivy. Podobně jako v první skupině se v naprosté většině jedná o rodiče do čtyřiceti let s dvěma dětmi. V obou případech se jedná o ekonomickou migraci.

Postupně se zvětšuje ázerbajdžánská komunita v ČR. Jedná se především o podnikatele, ale na významu nabývá i skupina, která kupuje v ČR nemovitosti k osobnímu užívání. Z hlediska migrace ale tato skupina nepředstavuje vážnější riziko, protože se většinou jedná o dobře situované rodiny s pravidelnými příjmy, které nepředstavují zátěž pro sociální systém ČR. Spíše naopak přinášejí do země do budoucna zajímavý zdroj příjmů. Tato skupina se postupně, zatím po desítkách, rozrůstá o zájemce, kteří chtějí studovat na českých školách.

Zdaleka nejpočetnějším účelem pobytu na krátkodobá víza je turistika. Tato skupina ázerbajdžánských žadatelů odjíždí do ČR za relaxací a léčením, v jejichž rámci utratí nemalé finanční prostředky jak za služby, tak i za tradiční české výrobky (sklo, křišťál, bižuterie). U této skupiny dochází v překryvu mezi skupinou turistika a zdravotní, protože tříměsíční pobyty v lázních by se mohly vejít do kategorie zdravotní, nicméně žadatelé uvádí turistiku.

Dále se jedná především o kategorii „Obchod“. V této skupině se objevují podnikatelé většího i menšího formátu. Velmi specifickou skupinou jsou i nadále drobní obchodníci s českým sklem, kteří přijíždějí do ČR, odeberou nasmlouvaný objem zboží a doma jej pak prodávají. V celkovém objemu se za rok jedná o sumu překračující 20 miliónů korun. Při občasných prověrkách pravosti pozvání, z rozhovorů se zvoucími českými subjekty – drobné sklářské firmy – vyplývá, že si naši skláři této skupiny velmi považují. V této skupině je ve většině případů na základě uzavřených kontraktů s českými subjekty vydáváno vízum do 90 dnů pro více vstupů.

U dlouhodobých víz jasně převládají žádosti za účelem „Studium“, resp. „Jiné“. Zájmu ázerbajdžánských studentů se těší především přípravné kurzy českého

jazyka, studium v anglickém jazyce na některých českých školách a je patrný i trend posílat do ČR děti na studium na středních školách s perspektivou naučit se český jazyk natolik, aby bylo možné se pokusit o zvládnutí přijímacích zkoušek a následně tak studovat na českých vysokých školách bezplatně.

Thajsko

V oblasti žádostí o dlouhodobá víza a o povolení k dlouhodobému pobytu se významným způsobem projevilo zavedení zaměstnanecké karty. Ačkoli k tomuto kroku došlo v roce 2014, jeho dopady byly znatelné i v roce 2016. V roce 2014 bylo přijato celkem 219 žádostí o dlouhodobá víza a pobytové tituly, v roce 2015 to bylo celkem 261 žádostí (nárůst o 19,1 %) a v roce 2016 se již jednalo o 312 žádostí (nárůst o 19,5 %). Jelikož v této oblasti představují nejpočetnější skupinu žadatelé cestující do ČR za účelem zaměstnání, došlo tedy ze statistického hlediska k přesunu těchto žadatelů z kategorie dlouhodobých víz do kategorie dlouhodobých pobytů. V praktické rovině byla důsledkem tohoto kroku zvýšená administrativní náročnost těchto žádostí, a to zejména na straně žadatelů (resp. zaměstnavatelů) v oblasti dokládání požadované profesní kvalifikace.

Moldavsko

Ze zpráv ZÚ Kišiněv vyplývá, že Moldavská republika zůstává zemí s poměrně vysokým migračním potenciálem. Důvody zůstávají stejné – nezaměstnanost či nízké platy. Moldavané v této souvislosti také hovoří o absenci jakékoliv perspektivy. Pokud jde o ČR, moldavští zájemci o zaměstnání stále poukazují na existenci moldavské a ruskojazyčné komunity. Větší zájem o (pracovní) migraci do zemí EU vyvolává současná ekonomická situace v Ruské federaci, kdy se navráťivší moldavští pracovní migranti snaží najít zaměstnání v zemích EU, včetně ČR. Údaje o přesném počtu migrantů ztěžuje také fakt, že údajně kolem 400 tis. moldavských občanů rovněž disponuje rumunským občanstvím, což jim následně umožňuje bez omezení cestovat či se dlouhodobě zdržovat na území členských zemí EU.

Ruská federace

Podle ZÚ v Moskvě v posledních letech pokračuje zájem některých občanů Ruské federace o přesídlení do některého státu EU. Důvodů je celá řada: problém nalézt odpovídající zaměstnání, ne zcela dobrá ekonomická situace v zemi, vysoké ceny za nájmy a lékařskou péči, nedůvěra části místního obyvatelstva k politickému vedení, pocit omezenosti perspektiv v zemi, problémy s dodržováním lidských práv v Rusku, nemožnost svobodného vyjadřování, resp. kritiky vládnoucích elit. Jednou z cílových destinací migrace Rusů je i ČR. Důvody přitažlivosti ČR jsou geografická poloha, kulturní a jazyková blízkost, bezpečná, příjemná a klidná destinace, relativně nízké ceny v porovnání s životní úrovní. Řada osob má zájem zajistit sobě a svým rodinným příslušníkům zázemí v bezpečné zemi pro případ nutnosti opustit Rusko a případně i „ukrýt“ své finanční zdroje.

Ruští občané, kteří žádají o dlouhodobé vízum za účelem podnikání nebo jsou držiteli dlouhodobého víza/pobytu, jsou z převážné většiny jednatelé a společníci vlastních firem. Tyto firmy jsou zakládány účelově tak, aby měl cizinec možnost o pobytový titul žádat, resp. pobytové povolení získat. Ze zjištění ZÚ a MV vyplývá, že mnoho těchto firem reálně nefunguje a nevyvíjí žádnou činnost. Prezentované podnikatelské záměry jsou pouze na teoretické úrovni, v rovině plánování a představ, bez zjištění situace a podmínek na trhu. Firmy jsou udržovány při životě pouze jako zástěrka pro možný pobytový titul cizince (jednatele firmy), který je ve skutečnosti využíván k pravidelným návštěvám ČR/Schengenu, nikoliv pobytu a výkonu činnosti, kterou by měl cizinec vykonávat. Finanční přínos těchto „podnikatelů“ pro ČR je bezvýznamný.

Velký počet žadatelů v roce 2016 tvořili žadatelé o tzv. zaměstnaneckou kartu nebo modrou kartu. V tomto případě část žadatelů jsou skutečně kvalifikované osoby, které mohou být přínosem pro českou ekonomiku. Nicméně i v případě žadatelů o tento pobytový titul, jde v některých případech zjevně o osoby, pro které bylo místo speciálně vytvořeno ve společnosti s ruským vlastníkem zejména za účelem získání pobytového titulu.

Velmi významnou skupinu žadatelů o pobytová oprávnění tvoří studenti. Tato skupina může být z hlediska zájmů ČR největším přínosem (a to nejen ekonomickým, ale například i v oblasti kultury a vědy). I zde však v některých případech je zřejmý zejména zájem získat pobytové oprávnění v ČR, aniž by studium bylo skutečným hlavním cílem žadatele.

Podpora ekonomických zájmů a investic v ČR, stejně jako vzdělávání mladých lidí, je nedílnou prioritou ČR a její státní správy. Na druhé straně stojí bezpečnostní zájmy ČR potažmo schengenského prostoru, kdy je třeba si uvědomit a správně rozlišit, který cizinec je reálným ekonomickým přínosem pro českou společnost a který student se bude svědomitě zabývat deklarovaným studiem, přičemž získané znalosti reálně v praxi využije. Záměry a cíle prezentované občany Ruské federace mohou být z formální stránky v pořádku, ve skutečnosti však nebývají transparentní a pobytový titul má v případě ruských občanů tendenci být zneužíván ke zcela jiným aktivitám cizince na území ČR/Schengenu.

13. Výsledky kontrolní činnosti živnostenských úřadů

MPO se zaměřuje na vstup do podnikání v činnostech, které jsou živnostmi a na problematiku týkající se provozování živností; v tomto směru v rámci své resortní působnosti metodicky řídí a koordinuje činnost živnostenských úřadů v ČR vykonávanou podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále „živnostenský zákon“). Daná úloha se týká mj. i kontrolní činnosti živnostenských úřadů, uskutečňované uvedenými správními orgány jak vůči zahraničním fyzickým osobám, tak vůči právnickým osobám s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničním právnickým osobám. Živnostenské úřady v této oblasti spolupracují s dalšími dozorovými orgány, zejména s orgány cizinecké policie, dále plní i signalizační povinnost v uvedené oblasti vůči krajským soudům, finančním úřadům a dalším orgánům.

V roce 2016 (za období leden - prosinec 2016) provedly obecní živnostenské úřady 996 kontrol zahraničních fyzických osob a dále 983 kontrol právnických osob s účastí

cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob; celkem bylo tedy provedeno 1 979 kontrol těchto zahraničních subjektů. Nejvíce kontrol bylo provedeno v hl. m. Praze - celkem 509 subjektů, dále pak ve Středočeském kraji – celkem 287 subjektů a v Plzeňském kraji – celkem 258 subjektů.

Při 996 kontrolách zahraničních fyzických osob bylo za rok 2016 zjištěno 532 porušení živnostenského zákona a zákonů souvisejících s podnikáním, za což byly uloženy pokuty ve výši 612 900 Kč, dále bylo v 605 případech sankčně zrušeno živnostenské oprávnění a v 7 případech sankčně pozastaveno provozování živnosti. Nejvíce kontrol zahraničních fyzických osob bylo provedeno v Plzeňském kraji - 209 zahraničních fyzických osob, dále pak v hl. m. Praze – 124 zahraničních fyzických osob a v Libereckém kraji – 115 zahraničních fyzických osob.

Pokud jde o 983 kontrol právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob za rok 2016, při těchto kontrolách bylo zjištěno 430 porušení živnostenského zákona, za což byly uloženy pokuty ve výši 1 369 100 Kč, dále bylo v 556 případech sankčně zrušeno živnostenské oprávnění a v 29 případech sankčně pozastaveno provozování živnosti. Nejvíce kontrol právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob bylo provedeno v hl. m. Praze - 384 právnických osob, dále pak ve Středočeském kraji – 192 právnických osob a v Karlovarském kraji - 90 právnických osob.

Kontroly zahraničních osob, jakož i dalších podnikatelských subjektů a jejich případné sankcionování za porušení právních předpisů, vedou ke zlepšení povědomí kontrolovaných osob o povinnostech v rámci podnikání, tj. o povinnostech vyplývajících ze živnostenského zákona a z předpisů souvisejících s podnikáním, a tím i k dodržování právních předpisů ze strany těchto podnikatelů.

V. ČÁST – DALŠÍ AKTIVITY Z OBLASTI PRACOVNÍ MIGRACE DO ČR

14. Projekty „Fast Track“ a „Welcome Package“

Jednou z forem prevence nelegálního zaměstnávání cizinců v ČR je i usnadňování legálních forem pracovní migrace. Z toho důvodu je zde nutné zmínit i tři vládní projekty, jejichž gestorem je MPO (ve spolupráci s agenturou CzechInvest). Vznik projektů „Welcome Package pro investory“ a „Fast Track – Zrychlená procedura pro vnitropodnikově převáděné a lokalizované zaměstnance a statutární orgány zahraničních investorů“ byl schválen Koordinačním orgánem. Projekt „Fast Track“ byl spuštěn 1. února 2012, „Welcome Package“ 1. července 2013. „Pilotní projekt: Zvláštní postupy pro vysoce kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny“ se realizuje od svého schválení vládou dne 9. listopadu 2015 a je určený pro vysoce kvalifikované zaměstnance z řad občanů Ukrajiny.

Po splnění stanovených podmínek je účastníkům – vnitropodnikově převáděným, tzv. lokalizovaným zaměstnancům (uzavírají v ČR pracovněprávní vztah) a statutárním orgánům zahraničních investorů, u „Welcome Package“ rodinným příslušníkům – poskytnuta výjimka z povinnosti nostrifikovat doklady k výkonu práce na území ČR.

„Pilotní projekt: Zvláštní postupy pro vysoce kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny“ se realizuje od svého schválení vládou dne 9. listopadu 2015 a je určený pro vysoce kvalifikované zaměstnance z řad občanů Ukrajiny (CZ-ISCO třídy 1-3). Od 1. srpna 2016 se po schválení vládou realizuje „Režim zvláštního zacházení pro kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny“, který je určen pro kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny (CZ-ISCO třídy 4-8).

Jednou z podmínek pro účast v projektu „Fast Track“ je i to, že společnost, ke které bude cizinec vyslán, nebo která ho zaměstná, nesmí být v období předchozích dvou let od podání žádosti opakovaně pokutována za porušení právních předpisů kontrolovaných ÚP ČR nebo orgány inspekce práce částkou přesahující 100 000 Kč. „Pilotní projekt: Zvláštní postupy pro vysoce kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny“

obsahuje obdobnou podmínku, když stanoví, že zaměstnavateli, u kterého má být ukrajinský pracovník zaměstnán, nesmí být v období 2 let před podáním žádosti o zařazení do projektu uložena pokuta za umožnění výkonu nelegální práce vyšší než 100 000 Kč anebo zaměstnavateli nesmí být v období dvou let před podáním žádosti o zařazení do projektu opakovaně uložena pokuta vyšší než 100 000 Kč za porušení povinnosti výběru pojistného na veřejné zdravotní pojištění anebo povinností vyplývajících z právních předpisů kontrolovaných ÚP ČR, SÚIP nebo oblastním inspektorátem práce.

Zájem je zejména o „Režim zvláštního zacházení pro kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny“. Projekt „Fast Track“ využilo za loňský rok 166 pracovníků. Projekt „Welcome Package“ v loňském roce využilo 87 pracovníků. „Pilotní projekt: Zvláštní postupy pro vysoce kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny“ využilo v prvním roce od jeho spuštění celkem 229 uchazečů. Do „Režimu zvláštního zacházení pro kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny“ bylo po osmi měsících zařazeno celkem 5 295 uchazečů.

VI. ČÁST – ZÁVĚR

15. Zásadní problémy při potírání nelegálního zaměstnávání cizinců

Ve snaze zefektivnit boj proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců byla dosud uskutečněna řada aktivit legislativní i nelegislativní povahy. Přetrvávají však některé jevy, které mají na efektivitu těchto aktivit zásadní negativní vliv. Vesměs jde o letité problémy vyplývající z protichůdných zájmů reprezentantů státní moci (podpora podnikání a rozvoje zaměstnanosti versus eliminace bezpečnostních rizik a obcházení právních předpisů; střety práva veřejného a soukromého), z nedostatku financí, respektive jejich neadekvátního alokování (např. nedostatek financí na kvalitní a bezpečné tlumočení), z nedostatku kapacit (poddimenzovanost, výrazná mj. u ZÚ) a nedostatečné provázanosti činnosti státních orgánů (příkladem může být nemožnost prolomit mlčenlivost finanční správy pro účely efektivnějších kontrol jinými státními orgány). Mnohdy jde o jevy spadající do kompetence více resortů.

Souběžně s ekonomickou konjunkturou pokračuje vyšší poptávka po zahraničních pracovnících a jejím důsledkem je také lepší vybavenost kontrolovaných subjektů právními službami. To s sebou nese i větší sofistikovanost argumentace sankcionovaných subjektů a výraznější ochotu vstupovat do soudních sporů se státními orgány prosazujícími právo. Tento trend je patrný jak v oblasti správního trestání, tak i u trestné činnosti, kdy je patrná vzrůstající tendence k odklonu od násilných trestných činů k jemnějším, důmyslnějším metodám, jako je kupříkladu využití internetu k nalákání pracovníků do prekérního, až nelegálního či vykořisťujícího pracovněprávního vztahu. Týká se to i trestné činnosti spojené se zaměstnáváním cizinců, jako jsou podvody, obchod s lidmi (nucená práce a jiné formy vykořisťování) či neoprávněné zaměstnávání cizinců.

Pracovní migrace zůstává vzkvétajícím byznysem. Je proto nezbytné, aby státy pracovní vykořisťování a nelegální práci cizinců i ostatních pracovníků nejen potíraly, ale zaměřovaly se mimo jiné i na zprostředkování legální pracovní migrace s cílem nahradit působení kvazilegálních a nelegálních zprostředkovatelů pracovní migrace.

Narůstá počet vysílaných pracovníků na území ČR z členských států EU, především z Polska, přičemž vysílaní pracovníci jsou v drtivé většině občany Ukrajiny. Polští zaměstnavatelé si často najímají tyto zaměstnance s jediným cílem – vyslat je k českým subjektům bez toho, aby primárně pracovali v Polsku.

16. Shrnutí

- 1) V roce 2016 se uskutečnila dvě řádná zasedání MOPNZC podle plánu.
- 2) Projevil se nárůst počtu občanů třetích zemí, kteří jsou vysláni svým zaměstnavatelem usazeným v jiném členském státu EU do ČR (především občané Ukrajiny z území Polska).
- 3) Legislativní změnou související se zaměstnáváním cizinců byla směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au- pair.
- 4) Nadále klesá počet povolení k zaměstnání. Naopak stoupá zájem o zaměstnaneckou kartu a institut modré karty, rovněž v ČR stále roste počet zahraničních pracovníků, kteří žádnou formu povolení nepotřebují a mají volný vstup na trh práce.
- 5) Na intenzitě nabývají negativní jevy spojené s pracovní migrací do ČR, jako je například zastírání faktického pracovněprávního vztahu a přidělování zaměstnanců k uživateli deklarováním jiným právním vztahem (zejména dodavatelským) či zneužívání institutu vyslání do ČR jménem zahraničního zaměstnavatele.
- 6) I nadále dochází k sofistikovanější právní orientaci subjektů, které se dopouštějí porušení právních předpisů při zaměstnávání cizinců, ztěžující prokazování jejich nelegálních aktivit, respektive jejich sankcionování. Stejně tak je možné konstatovat kvalitativně lepší vybavenost a připravenost formálně legalizovat své činnosti osob zapojených do obchodních činností.

17. Seznam tabulek

1. statistika udělených pobytových oprávnění a realizovaných povolení k dlouhodobému pobytu (str. 12)
2. úspěšnost podaných žádostí – Schengenská víza (str. 15)
3. úspěšnost podaných žádostí – dlouhodobá víza (str. 15)
4. úspěšnost podaných žádostí – ženy a muži (str. 16)
5. zahraniční pracovníci na trhu práce ČR k 31. 12. 2016 (str. 18)
6. zaměstnanost občanů členských států EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinných příslušníků dle státní příslušnosti k 31. 12. (str. 19)
7. zaměstnanost cizinců dle státní příslušnosti k 31. 12. 2016 (str. 20)
- 8., 9. počet zjištěných nelegálně pracujících osob ve vztahu k počtu kontrol, vývoj v letech 2012-2016 (str. 28)
10. forma výkonu nelegální práce cizinci dle OIP v roce 2016 (str. 29)
11. nelegálně zaměstnání cizinci ze zemí mimo EU – nejčtenější státní příslušnosti (str. 30)
12. nelegálně zaměstnání občané států EU – nejčtenější státní příslušnosti (str. 30)
13. počet a výše pokut za nelegální zaměstnávání uložených v roce 2016 (str. 33)
14. počet a výše pokut uložených za nelegální zaměstnávání na základě kontrol provedený v roce 2016 (str. 34)
15. počty týkající se povolení agentur práce v roce 2016 ve srovnání s roky 2012–2015 (str. 40)
16. přehled zahraničních pracovníků v postavení zaměstnanců agentur práce dočasně přidělených k výkonu práce k uživateli v letech 2013 – 2016 (str. 41)
17. přehled kontrolní činnosti celních úřadů (str. 45)
18. kontroly podle vykonávaných činností (str. 47)
19. statistika udělených pobytových oprávnění a realizovaných povolení k dlouhodobému pobytu (str. 49)
20. vydaná rozhodnutí o správním vyhoštění (str. 53)
21. zaměstnání bez oprávnění (str. 54)
22. porovnání roku 2015 a 2016 (str. 55)
23. správní vyhoštění podle států (str. 56)